MARMORIS CASSELLANI

QVO

AESCVLAPIVS, HYGEA, TELESPHORVS

CELEBRANTVR

EXPLICATIO

IO. MATTHIAE GESNERI

Adfero ad vos AA. monimentum Graecae religionis marmori commendatum, quod ubi primum in conſpectum venit, eo minus negligendum putavi, eo magis commentatione, qualis a me proficiſci poteſt, proſequendum, quo rarius id genus cimeliorum in mediterraneas Germaniae partes ſolet pervenire.

Servat illud vicina Haſſorum Principum ſedes Caſſellae, in ea domo, quam propinquam ſuo palatio *artis* humanae ſplendidum *domicilium* condidit ac dedicavit immortalis memoriae Princeps CAROLVS, quem, *Patrem Artium* non minus quam *Regum* & *Heroum* vocabit poſteritas. Miſerat ille Legiones duas Venetis militaturas in Peloponneſum, anno ſaeculi ſuperioris ſeptimo ſupra octogeſimum. Cum his porro vere anni ſequentis redeuntibus, inventum in vicinia Athenarum marmor tum hoc, tum aliud, de quo forte alius agendi locus erit, relatum eſſe, bonis auctoribus didicit Arckenholtzius Vir Illuſtris, quem ſua viventibus commendat in ſummis doctrinae & virtutis omnis decoribus humanitas, Chriſtina autem ſua vetabit mori. Is porro a Sereniſſimo hero ſuo, qui CAROLVM patrem, & avos WILHELMOS optabili fato patriae ſuae retulit, qui illibatum & auctum Haſſorum heroum decus ad ſuum FRIDERICVM, Regis noſtri generum, propagat

pagat feliciter, imperium Haſſorum ſero utinam transferat! a Sereniſſimi itaque Landgravii in bonarum literarum ſtudioſos, in muſas Gottingenſes propitia voluntate, facile impetravit Arckenholtzius, ut liceret mihi non deſcribere modo, ſed publicare monimentum, quod cur notabile & commendandum victuris forte ultra marmora chartis, ad plurium certe notitiam ſic perventuris, videatur, mox declarare ſtudebo. His porro chartis ſi partem etiam gloriae Sereniſſimi Principis, ad omnes, qui ubique terrarum ac temporum literas amant, amabunt, perferendam intexere poſſim, felicitatem hujus commentarii quam conſequi poteſt maximam equidem interpretabor.

Ceterum ita res cecidit, ut hujus marmoris copia eo mihi tempore fieret, quo e graui morbo recidiua mentis alacritas jucundo aliquo pabulo alenda videbatur. Poſt perſolutas itaque *σωτῆρι τῶν πάντων* Deo gratias, non injucundum erat illam partem Graecarum religionum conſiderare, quae circa eos verſaretur Deos, quibus valitudinis curandae vel reſtituendae partes mandatae eſſent. Habet enim marmor noſtrum Hymnos tres, Aeſculapii, Hygeae, Telesphori, quos uno eodemque monimento celebravit vel privata neſcio cujus, vel publica Athenienſium religio. Publicae potius forte adſcribetis, Auditores, ubi, quae ad Telesphori hymnum commentati ſumus, cognoveritis. Ex his, quae de Telesphoro indagare potui, etiam intelligetur, vix ſaeculo ſecundo, & Antoninorum aetate, antiquius hoc marmor poni poſſe; ſed nihil obſtare, quo minus tertio, vel quarto adeo ſaeculo aſſignetur.

Hos jam tres hymnos, quaſi totidem Liturgiae unius partes, exhibebo ſingulatim. Ac primo quidem ipſas repraeſentabo marmoris literas, quoad eas aſſequi potui, deinde uti legendum unum quemque verſum putem, oſtendam, & ſubjectis obſervationibus, quantum potero, declarabo. Vt ſpecimen habeant ſtudioſi ipſius ſcripturae antiquae, ultimam monimen-

ti

ti partem, corruptiſſimam illam quidem, ſed ea ipſa de cauſa illi divinatrici velut facultati & conjectrici, quam ἀγχίνοιαν & ϛοχαϛικὴν δύναμιν felix Graecia appellat, aptiorem, quam potuit accuratiſſime ex marmore expreſſam, dabo, eaque re enarrationem de ſcripturae & literarum genere compendi faciam. Sit ergo, ut in ipſa Tabula marmorea

I.
HYMNVS AESCVLAPII.

Vt univerſim hymnis colere Deos antiquum eſt *) ita Aeſculapio etiam hoc tributum conſtat, ut mox videbimus. Forte illud vel fieri omnino vel certe magis uſurpari coepit, ex quo certamina quaedam canendi inſtituta ſunt in ludis illius, quae Ἀσκληπίεια dicuntur, quales Epidauriorum (quae velut patria Aeſculapii) commemorat in principio Ionis Plato, in quibus & Rhapſodorum certamina celebrata dicit, καὶ τῆς ἄλλης μȣσικῆς, id eſt, reliquae non poëſeos modo, ſed alterius etiam cujuscunque liberalis doctrinae, cui nempe praeeſſe aliquam muſarum putarent. De gymnicis certaminibus & omnibus iis, in quibus corporum ſanitate ac viribus opus eſſet, tanto minus dubitandum eſt, cum proprium munus eſſet Aeſculapii valetudo, & Ὑγεία Hygea, *Salus* ſive Sanitas, illius filia, Ῥώμη dicta eadem ſ. *Valentia*, de qua mox dicendi erit occaſio.

Nunc iuvat de Hymnis Aeſculapii, quae in promtu ſunt, ponere, & lucem inde fenerari inſcriptioni, quam primus, arbitror, vulgo.

Igitur inter Orphicos Hymnus eſt p. 164, quem quia brevis eſt, & totus ad rem noſtram facit, hic repraeſento.

*) Qua de re exſtat libellus elegans & accurate ſcriptus Viri docti Io. Alb. Krieſii, bonarum literarum in Torunenſi Gymnaſio Profeſſoris, quem me Praeſide in Academia Georgia Auguſta diſputavit A, S. XXXXII.

Ἰητὴρ πάντων Ασκληπιὲ, δέσποτα παιάν,
Θέλγων ἀνθρώπων πολυάλγεα πήματα νούσων,
Ηπιόδωρε κραταιὲ, μόλοις κατάγων ὑγίειαν,
Καὶ παύων νούσων χαλεπὰς κῆρας θανάτοιο,
Αυξιθαλὴς κόρε,*) ἀπαλεξίκακ᾽, ὀλβιόμοιρε,
Φοίβου Απόλλωνος κρατερὸν θάλος ἀγλαότιμον,
Ἐχθρὲ νόσω, ὑγίειαν ἔχων σύλλεκτρον ἀμεμφῆ,
Ἐλθὲ μάκαρ σωτὴρ, βιοτῆς τέλος ἐσθλὸν ὀπάζων.

Haec Ioſephus Scaliger ita reddidit,

Cunctorum Aeſclapi Iuturne, ſalutifer, alme,
Morborum omnigenûm mulcens contagia iniqua,
Mulciber excellens, ades huc comitatu' Salute,
Mortiferae cohibens incendia peſtilitatis
Veſticipor, Verrunce, rei largitor opimae,
Februi Apollineris viridans & honora propago,
Morbi perduellis, conjuxque Salutis amoenae,
Huc o Joſpes ades, aevi dans proſpera fata.

Inter Homericos eſt iſte,

Ἰητῆρα νόσων Ἀσκληπιὸν ἄρχομ᾽ ἀείδειν,
Υἱὸν Ἀπόλλωνος, τὸν ἐγείνατο δῖα κορωνὶς
Δωτίῳ ἐν πεδίῳ, κούρη Φλεγύου βασιλῆος,
Χάρμα μέγ᾽ ἀνθρώποισι, κακῶν θελκτῆρ᾽ ὀδυνάων.
Καὶ σὺ μὲν οὕτω χαῖρε ἄναξ. λίτομαι δέ σ᾽ ἀοιδῇ.

Quae

*) Laborat hic verſus duorum temporum defectu. Nihil mutant editiones. Quid ſi dedit auctor κούρων; auget Aeſculapius florem & incrementa puerorum. Sed neque illud diſſimulare noſtri pudoris eſt, etiam Aeſculapium puerum celebrari, de quo deinde.

Quae ita vertuntur,

Morborum medicus Aſclepius eſt mihi cantus,
Natus Apolline, quem genuit divina Coronis
Dotio in campo, Phlegyae bona filia regis,
Laetificare homines doctus, mulcere dolores,
Tu mihi ſic, Rex, ſalveto, tibi ſupplico cantu.

Sed fuere olim plures dicati Aeſculapio Hymni, Paeanes, Cantica, ſ. ἄσματα. Lucianus, ſive quis alius auctor eſt Encomii Demoſthenis c. 27. (T. 3. p. 510, 47) Οὐδὲ γὰρ τῷ Ἀσκληπιῷ μεῖόν τι γίγνεται τῆς τιμῆς, εἰ, μὴ τῶν προσιόντων αὐτῷ ποιησάντων ἄσματα, τὰ Ἀλισοδήμου τοῦ τροιζηνίου, καὶ Σοφοκλέους ᾄδεται. Habemus Aliſodemi Troezenii & Sophoclis cantica, habemus morem offerendi Deo, tanquam hoſtias aut alia munera, Hymnos.

Quosdam in hoc genere ſolemnes fuiſſe, docet Ariſtides Sacror. Sermon. I. p. 280 med. Ἐδόκουν ἐν τῷ ἱερῷ εἶναι Ἀσκληπιοῦ - καὶ τοὺς παῖδας ᾄδειν τὸ ἀρχαῖον ᾆσμα, οὗ ἡ ἀρχή ἐστι,

"Δία τὸν πάντων Ὕπατον κλῄζω"

καὶ εἶναι ἐν ἐκείνῳ τῷ μέρει τοῦ ἄσματος,

Πολὺ γὰρ πολύ μοι
Μέλπειν τοὺς θεοὺς
Ἦτορ ἰαίνειν
Τὸ μέσον βιότου
Ἔντ' εὐφροσύναις
Τῷ δ' ὑπὸ παιδονόμῳ.

Et quis novit, an non prima pars Inſcriptionis, quam damus, ſit veteris alicujus poetae, Aliſodemi illius aut Sophoclis, de quo in Apollonii vita (3, 17) Philoſtratus, οἱ δὲ (de Indis loquitur) ᾖδον ᾠδὴν, ὁποῖος ὁ παιὰν ὁ τοῦ Σοφοκλέους ὃν Ἀθήνησι τῷ Ἀσκληπιῷ ᾄδουσιν. Vid. quae ad Hygeae Hymnum mox diſputabuntur. Ceterum Hymnos Aeſculapii etiam νόμους dictos, apparet ex Calliſtrati ſtatua X fin. ubi vid. Olear. p. 903 no. 9.

Iam damus Hymnum marmoris, ea ipſa forma, tot literis ac verſibus, quot ibi deſcriptus eſt. Vnum monemus, literam E ibi non eſſe rectangularem, ſed conſtare forma C brevi lineola in ipſo medio ventre notata, ſ. ε. C pro Σ poni, oculis patet.

ΑΓΑΘΗΤΥΧΗ

1 εΓΡΑΙωΠΑΙΗωΝΑCΚΛΗΠΙεΚΟΙΡΑΝεΛΑωΝ
2 ΛΗΤΟΙΔΟΥCεΜΝΗCΤεΚΟΡωΝΙΔΟCΗΠΙΟΦΡωΝ
3 ΠΑΙΥΠΝΟΝΑΠΟΒΛεΦΑΡωΝCΚΕΔΑCΑCεΥΧωΝ
4 εΠΑΚΟΥεCωΝΜεΡΟΠωΝΟΙΠΟΛΛΑΓεΓΗΘΟ
5 ΤεCΙΛΑCΚΟΝΤΑΙCΟΝCΘεΝΟCΗΠΙΟΦΡωΝΑC
6 ΚΛΗΠΙεΠΡωΤΟΝΥΓεΙΑΝεΓΡΑΙωΚΑΙΤεΟΝΥ
7 ΜΝΟΝΙΗΙεΚΑΙΚΛΥΤΙΧΑΙΡΕ

Haec expeditum eſt ita legere:

Αγαθη τυχη

Ἔγραι ὦ παιήων, Ἀσκληπιὲ, κόιρανε λαῶν,
Λητοΐδε, σεμνῆς τε Κορωνίδος ἠπιόφρων παῖ.
Ὕπνον ἀπὸ βλεφάρων σκεδάσας, ἐυχῶν ἐπάκουε
Σῶν μερόπων, ὁι πολλὰ γεγηθότες ἱλάσκονται
Σὸν σθένος, ἠπιόφρων Ἀσκληπιὲ, πρῶτον, ὑγείαν.
Ἔγραι ὦ, καὶ τεὸν ὕμνον, ἰήϊε, κέκλυθι, χαῖρε.

Converti autem ſic poſſunt

Expergiſcere, o Paeon, Aeſculapi, Domine populorum,
Latonii & venerandae Coronidis mitis fili,
Somnum de palpebris qui excutis, vota audi
Tuorum hominum, (Meropum) *qui multum gaviſi propitiant*
Tuum robur, mitis Aeſculapi, primum, nempe *Salutem.*
Expergiſcere o! & hymnum tuum, ſalutifer, audi. Salve!

Brevis hymni ſumma fuerit, *Expergiſcere, Aeſculapi, & audi Hymnum Hygeae canendum.*

Ἀγαθῃ

Ἀγαθῇ τύχῃ poteſt hic boni tantum ominis cauſa commemorata eſſe; vel tertio caſu poſita ἀγαθῇ τύχῃ, quo vtuntur in principiis, ea ſententia, qua Romani dicunt *Quod felix fauſtumque ſit.* Vid. Briſſo, de form. 1, 112 p. 62. Selden. ad Marm. Oxon. p. 128, b. ubi praeſertim de Genethliacorum Fortuna. Add. Lucia. Dial. Deor. 10, 1 p. 230, 1. it. Vitar. auct. princ. &c. Tres tituli ab his nominibus incipiunt apud Gruterum p. 1073. Add. Cl. Reimar. ad Dion. 68, 3 §. 26. Sed peculiariter in Aeſculapii honore memoratur in veteri Inſcriptione Muſei Veronenſ. p. 36, 3 ΑΓΑΘΗ ΤΥΧΗ ΣΜΙΝΘΕΙ ΑΠΟΛΛΩΝΙΚΑΙΑΣΚΛΗΠΙΩΣΩΤΗΡΙ κ. τ. λ. Ἀγαθὴ τύχη, & ἀγαθὸς δαίμων ſuas ſibi ſtatuas ſ. ſigna habent in templo Aeſculapii apud Ariſtid. Sacr. Serm. I p. 276 pr. It. Or. de concordia urb. T. I p. 520 ante med. κατὰ τὴν κοινὴν ἁπάντων ἀνθρώπων ἀγαθὴν τύχην Aeſculapio conſecratam ait partem urbis Pergamenae. Multas eſſe in Medicina etiam Fortunae partes, agnoſcunt ut quisque eſt praeſtantiſſimus Medicus.

Ἔγραι pro ἔγειραι, Syncope, cui auctoritatem praeſtat Ιλ. Β, 41 ἔγρετο pro ἐγείρετο: & Hymnus Orphicus in Ἀμφιετῆ Bacchum p. 148 v. 2 ἐγρόμενον pro ἐγειρόμενον. Ἔγραι ὦ per Synizeſin coaleſcit inter pronunciandum, ut multa, quae dare poteſt Clark. ad Ιλ. Ε, 349, & ad Ι, 533, & ad Ο, 18.

Παιήων Ἀσκληπιέ. Ita legendum ſine dubio, vel certe παιῆον, licet pars literarum evanuerit. Παιήων ſ. παιὼν generale nomen medicinam & ſalutem ferentis, primo quidem Apollinis, cujus originem narrat Callim. H. in Apoll. 97 ſq. deinde Aeſculapii. Miram nominis *Paean*, quatenus Berytiorum Aeſculapio tribuitur, originem narrat ex Damaſcii vita Iſidori Photius (Cod. 242 p. 573 Hoeſch.) Breviter, Aeſculapium, formoſum adoleſcentulum, ad furorem amat Aſtronoë Phoeniſſa, Deorum mater. Ille cum aliter effugere non poſſet, ſecuri ſibi amputat virilia. Aſtronoë παιᾶνα vocat q. d. percuſſorem ſui ipſius, &

Deum

Deum facit. Vid. etiam Spanh. ad Ariſtoph. Plut. 635 ubi Ἀσκληπιȣ̃ παιῶνος mentio eſt. Ἀσκληπιῷ παιήονι dicatus eſt titulus apud Reineſ. 1, 206. Παιήων ſimpliciter vocatur Proclo Hymno in Solem. v. 21. Ne miremur hoc nomen cum illo communicari, Ἰήïον mox, & ſtatim Δία celebrari obſervabimus.

1 Κοίρανε λαῶν. In marmore ſimilior figura prima eſt decuſſi, ſ. χ, errore quadratarii. Κοίρανος, ut βασιλεὺς, δεσπότης, commune Deorum nomen. Βασιλῆα μέγαν vocat Hymnus Orph. praef. p. 96, 36. Ἀσκληπιὲ δέσποτα Ariſtid. Oratione in Aeſcul. princ. Eſt enim Iupiter quoque Aeſculapius eidem ibid. & Or. ſacr. 1 p. 283 poſt med. Vid. Rich. Mead ſub orat. Harveian. p. 52. Hinc Q. Valerius Iulianus in Muſei Veronenſis titulo p. 38 Ἀσκληπιῷ ἰητῆρι διὸς σωτῆρος ἄγαλμα ἀνέθηκεν.

2 Λητοΐδȣ σ. κορωνίδος. Hinc ille apud Lucianum Pſeudomantis Alexander in myſteriis ſuis γάμον κορωνίδος & Apollinis exhibet, c. 38 p. 245: & Ariſtides orat. ſacra 1 p. 289 poſt med. ait ſe juſſum ποιῆσαι μέλη, γάμον τε κορωνίδος καὶ γένεσιν τȣ̃ θεȣ̃ carmina ſcribere quibus caneret nuptias Apollinis cum Coronide, & Dei Aeſculapii nativitatem. Coronida hanc, h. e. illius ſimulacrum, in aede Minervae Titanenſes quo modo coluerint, oſtendit Pauſan. Corinth. ſ. 2, 11. Alias Arſinoë Leucippi F. mater Aeſculapio aſſignatur. Ceterum Apollinem Aeſculapii fecere patrem propter vim ſolis in herbas medicas, quorſum pertinet illud Procli H. in Solem v. 21

Σῆς δ᾽ ἄπο μειλιχόδωρος ἀλεξικάκȣ θιασείης
Παιήων βλάστησεν, ἑὴν δ᾽ ἐπέτασσεν ὑγείην.

A tuo illo choro (planetarum quorum dux es) *malorum depulſore etiam Paeon progerminavit ille mitium dator munerum, ſuam-*

ſuamque filiam *Salutem expandit.* In hanc ſententiam diſputat etiam Sidonius ille apud Pauſaniam 7,23 p. 583.

2 Ἠπιόφρων etiam v. 5. Sic ἠπιόχειρον ὑγείαν Vela ut adſpiret, rogatur in Hymno Orph. verſ. ult. p. 178. Ἠπιοδώτης invocatur ibid. praefat. p. 96, 36. Aeſchylus Prometheo 481 κράσεις ἠπίων ἀκεσμάτων memorat. Nempe ἤπιος & ἠπιόδωρος & ἠπιόχειρ propria Apollinis Medici, atque Aeſculapii epitheta, quod oſtendit Spanhem. ad Callim. H. in Del. 214 p. 454. Conf. Calliſtrati ſtatua Aeſculapii n. 10 p. 902 poſt med. Μειλιχόδωρος παιήων eodem intellectu dicitur ut modo vidimus, Proclo H. in Solem v. 21. Nempe ut ait Ariſtides Aſclepiad. p. 46 pr. Ὑγίεια πάντων ἀντίῤῥοπος ἠπίων: *ſola aequiparat alia*, quae ἤπια *mitia*, jucunda, dulcia, vocari poſſunt, *omnia.* Ariſtides de fonte Aeſculapii p. 253 pr. Θεῶν πρᾳότατον καὶ φιλανθρωπότατον vocat. Phurnut. de Nat. Deor. 33 Ἠπιόνης, quam Aeſculapii uxorem faciunt, nomine indicari ait τὸ πραϋντικὸν τῶν ὀχλήσεων, διὰ τῆς τοῦ ἠπίου φαρμακείας. Add. Suid. V. Ἠπιόνη. Plurima in hanc rem collecta ſunt in C. G. Schwarzii diſſ. de Aeſculapio & Hygea DIS φιλανθρώποις. Alt. 1725.

3 Ὕπνον ἀπὸ βλεφ. σκεδ. Ipſumne Aeſculapium ad attentionem precibus praeſtandam velut e ſomno excitat? an laudat, quod mortiferum ſomnum excuſſerit oculis jam morientium? Puto hic poſterius locum habere. Formulam illuſtro ex Orphico H. in Auroram v. 9 p. 174 Ὕπνον ἀπὸ βλεφάρων ἀποσείσης & Procli H. in Solem v. 41 Ἀχλὺν ἀποσκεδάσας.

4 Σῶν μερόπων. Vel ſimpliciter, ut primo interpretatus ſum, *tuorum hominum*, id eſt, famulorum, *Myſtarum*, quos DIS commendare ſolent Orphici v. g. in Hymno Caeli extr. p. 100, Nerei p. 120, Apollinis p. 132, Tempeſtatum p. 142.

p. 142. Vel, quia de Aeſculapio ſermo eſt, in Co inſula peculiariter culto, Μέροπες hic eſt proprium nomen Coorum, quorum inſulam Μεροπίδα olim dictam eſſe, conſtat iis auctoribus, quos laudat Spanh. ad Callim. H. in Delum, 160. Add. Euſtath. ad Ιλ. Α, 250 p. 73, 28 & ad Ιλ. Β, 678 p. 241, 12. & conf. Maſſon. vita Ariſtid. 6, 16. Firmius eſſet hoc, ſi in ipſa Co inſula, non in Attica, inventum eſſet marmor noſtrum: vel ſi oſtendi poſſet, μέροπας dictos etiam alios Aeſculapii ad Coorum exemplum famulos: vel denique, ſi hunc hymnum primo in nobili apud Coos Aeſculapii templo cantatum, aliunde quoque probabile fieret. His dubitationibus ſatisfiet, & μέροπας propria illa ſignificatione capiendos intelligetur, ſi ponamus Coos quosdam, Aeſculapii ſacerdotes, evocatos Athenas placandi Aeſculapii cauſa. In Epidauriis quidem & Teleſphoro tale quid factum, ſuadet Hymni in hunc v. 17, qui conferri poteſt.

5 Σὸν σθένος-πρῶτον, Ὑγείαν Hygeam eſſe cum Panacea, & Iaſo, & Aegle, filiam Aeſculapii, tralaticium eſt. Primogenitam eſſe, hinc diſcimus: & Plinius quoque 35, 11 ſ. 40, 31 primo loco eam poſuit. Nempe Hygea σθένος, vis, robur Aeſculapii eſt, tum quod filia eſt, ut Reuben in ſacris *prima vis* patris ſui dicitur: tum quod poteſtatem ſuam in eo praeſertim exſerit Aeſculapius, quod ὑγίειαν *ſalutem, ſanitatem* praeſtat. Sic ipſe Aeſculapius patris ſui Φοίβου Ἀπόλλωνος κρατερὸν θάλος vocatur ab Orphicis H. in Aeſc. p. 164. Eadem plane, h. e. duplici hac ratione Venus Aen. 1, 668 *Nate, meae vires, mea magna potentia ſolus.* Pulchre huc advocat German. Valens Guellius verba Etymologici M. quod, ἶνις, inquit, σημαίνει τὸν υἱὸν, τὸ βρέφος, ἢ τὸν ἀπόγονον, derivatque ab ἶς, ἰνὸς cauſa interpoſita, δύναμις γάρ εἰσι τῶν πατέρων οἱ υἱοί. Eſt huic loco valde accommodatum, quod ex Marino, Lupercorum poëta ſervavit Servius ad Bucol. 1, 20 *Romam Aeſculapii filiam* fuiſſe, ab ea Romulum & ipſius urbem accepiſſe nomen. Tractant locum Rutgerſ. Var. Lect. 1 extr. & Salmaſ. ad Solinum

princ.

princ. In hanc Romam, ῥώμην, Valentiam, Aeſculapii filiam, ſcripta eſt Ode Erinnae, quam inter carmina illius loco XIV dedit V. C. Io. Chriſt. Wolffius. Haec eſt DEA VALENTIA in vet. Inſcr. ap. Grut. p. 2, 12. Nobis ſufficit, Hygeam eamdem eſſe ῥώμην, Valentiam, σθένος, patris ſui Aeſculapii. *Sanitatem* omnes integritate virium ſolemus metiri. Sic in fabula, quam narrat Suidas V. Αρχίας, de Myſcelo Crotonis conditore, Δεῖγμα τῆς ἐν κρότωνι ὑγιείας ῥωμαλέοιτε εἰσὶν οἱ οἰκήτορες, καὶ ἀθλητῶν ἡ πόλις πολλῶν καὶ ἀγαθῶν μήτηρ ἐγένετο. Salubritas Crotonis, & victoriae gymnicae Crotoniatarum, aeque celebrantur. In nummo Matidiae Marcianae, Trajani Sororis F. apud Piovenum Muſei Farneſ. To. X extr. eſt Hygea ſeminuda Veneris habitu, cum titulo ΠΑΝΚΡΑΤΙΔΕΣ. Si eſſet πανκρατίδος, (pro παγκρατίδος) putarem epitheton Hygeae, a qua *pancratice valere* eſt apud Plaut. Bacchid. 2, 3, 14, ut alias Epid. 1, r, 18 *Pugilice atque athletice valere.*

6 Ἔγρεο ὦ. Non inſolita Graecis tranſpoſitio particulae ὦ. Οδ. Θ, 408 χαῖρε, πατὴρ, ὦ ξεῖνε. Plane ita Virgil. Georg. 2, 35 *Quare agite o, proprios generatim diſcite cultus, Agricolae.* Et Aen. 6, 194 *Eſte duces o, ſi qua via eſt:* & mox 196 *Tuque o dubiis ne defice rebus, Diva parens.*

7 ἰήϊε. Si Heſychium audimus, ἰήϊος Apollinis epitheton, adjectivum eſt, (& ſic ponitur in Hymno Orph. p. 130 v. 2.) cum aſpero quidem ſpiritu (δασέως) ductum ἀπὸ τῆς ἀφέσεως καὶ τῆς τοξείας, nempe a verbo, ἵημι, mitto, jaculor: cum ſpiritu autem leni, ψιλῶς, ἀπὸ τῆς ἰάσεως. ἰατρὸς γὰρ ὁ θεός. Priori ſenſu accepit Apollonius Argon. 2, 713, & ſic convenit cum nobili illo ἐφυμνίῳ, ἰὴ παιών, cujus originem ſuavitate Alexandrinis illis poëtis propria enarrat Callimachus H. in Apoll. 97 ſq. declaratque in ipſo operis fine Athenaeus. Poſterior ratio aptior Aeſculapio: verum an ſatis ea Grammatica ſit? item

 an

an cogitaverit eam auctor hujus carminis? non auſim confirmare. Apollinis patris honores illi tribui, non mirum eſt, quem etiam Iovis nomine cultum viderimus.

6 Κέκλυθι legendum eſſe pro vitioſis quadratarii KAIKATTI, nemo credo dubitabit, qui conſuetas illas in Orphicis & Procli hymnis invocationes cogitaverit. Illud χαῖρε, in ſalutandis DIS hominibusque ſolemne, illuſtratione non habet opus.

II.

PAEAN, ſ. HYMNVS HYGEAE.

Alteram partem hujus velut Liturgiae (neque enim adhuc occurrit verbum commodius) quam a ſuperiore diſtinguit ſesquiverſus ſpatium vacuum relictum a quadratario, eſſe veteris poëtae, & integrum exſtare hodie carmen, quod hic miſere laceravit temporum injuria, mox apparebit. Obſervaverat illud, & Illuſtri Arckenholtzio indicarat, Vir doctiſſimus *Carolus Abraham Clewberg*, Graecae & Orientis linguarum in Aboënſi Academia Profeſſor, qui cum Illuſtriſſimum Comitem de la Gardie in hac literarum univerſitate comitaretur, Caſſellas vidit & Arckenholtzium. Ego cum hoc primum ab Illuſtri viro accepiſſem, valde initio repugnabam, qui ſolos tum Hexametros obſervaſſem in marmore, quibus primus & ultimus hymnus conſtant, medium a lacunis deterritus nondum attigiſſem, nec talem conjunctionem trium Deorum & hymnorum tum cogitarem: ſed cum deinde ſingulis curate expendendis ad mediam partem paginae marmoreae perveniſſem, meis credere oculis coactus ſum, quod nunc meos lectores, doctus ipſe, certe monitus, a Clewbergio, poſſum docere.

Nempe mentionem Hymni in Hygeam fecit Lucianus de Lapſu inter ſalut. (dixerat ὑγίαινε pro χαῖρε VALE pro SALVE vel

HA-

HAVE) c. 6 To. I p. 733 ἵνα σοι τὸ γνωριμώτατον ἐκεῖνο, καὶ πᾶσι διὰ ϛόματος, λέγω, Ὑγίεια πρεσβίϛα μακάρων μετὰ σου νέοιμι (ſic editum ante nuperam Wetſten. quae habet ναίοιμι) τὸ λειπόμενον βιοτᾶς. *Notiſſimum* eſſe dicit initium Hymni & *in omnium ore* verſari, Ὑγίεια πρεσβίϛα &c. Hinc colligit, ὥϛε εἰ πρεσβίϛη ἐϛὶν ὑγεία, καὶ τὸ ἔργον αὐτῆς τὸ ὑγιαίνειν, προτακτέον τῶν ἄλλων ἀγαθῶν. Si valetudo, quod hic dicitur, eſt Dearum antiquiſſima, & opus ejus eſt valere, hoc verbum *Vale!* reliquis bonis praeponendum eſt in ſalutatione. Citat eundem hymnum Maximus Tyr. Diſſ. 13 (al. 41) pr. ita, Ἄδεται τι ἐξ ἀρχαίȣ ᾆσμα ἐν εὐχῆς μέρει,

Ὑγίεια πρέσβιϛα μακάρων
Μετὰ σεῦ ναίοιμι (νέοιμι MS.)
Το λειπόμενον βιοτᾶς.

Sed ſubjiciamus etiam reliqua ſervata ab Athenaeo, in ipſo fine Δειπνοσοφιϛῶν, ut comparari commodius cum noſtra inſcriptione poſſint. Παιᾶνα, inquit, εἰς ὑγίειαν ἐποίησε τόνδε Ἀρίφρων ὁ Σικυώνιος. Deinde ponit tres verſus modo laudatos ac pergit,

Σὺ δέ μοι πρόφρων σύνοικος εἴης.
Εἰ γάρ τις ἢ πλȣ́τȣ χάρις, ἢ τεκέων,
Τᾶς εὐδαίμονός τ᾽ ἀνθρώποις
Βασιληΐδος ἀρχᾶς, ἢ πόθων,
Οὓς κρυφίοις ἀφροδίτης ἄρκυσιν θηρεύομεν,
Ἢ εἴ τις ἄλλα θεόθεν ἀνθρώποισι τέρψις,
Ἢ πόνων ἀμπνοὰ πέφανται.
Μετὰ σεῖο μάκαιρα ὑγίεια
Τέθηλε πάντα, καὶ λάμπει χαρίτων ἔαρ.
Σέθεν δὲ χωρὶς ἔτις εὐδαίμων.

 Haec

Haec verbum verbo reddens ita interpreteris:

Salus, antiquiſſima Dearum,
Tecum habitem
Quod reliquum eſt vitae.
Tu vero mihi propitia contubernalis eſto.
Si qua enim aut divitiarum gratia aut liberorum,
Feliciſque hominibus
Regii imperii, aut deſideriorum,
Quae occultis Veneris retibus venamur;
Aut ſi qua alia divinitus hominibus oblectatio,
Aut laborum reſpiratio oſtenditur:
Tecum, Diva Salus,
Florent omnia, & lucet Gratiarum ver.
Te ſine vero nemo felix.

Saepius editum eſt extra Athenaeum hoc carmen, ut a Ioſepho Scaligero Poëtices 1, 44: a Freder. Morello, cum Latina verſione ſua, & Orphicis in Aeſculapium & Hygeam hymnis Paris. 1615, 4: denique a Mich. Maittaire in Miſcellaneis Graecorum carminibus Londi. 1722, 4. n. 3 p. 16, cum annotationibus p. 145.

Denique non inſolitum etiam poſterioribus fuiſſe Hygeae Hymnos dicere, vel ſolus Ariſtidis locus indicat, qui de ſe Orat. ſacra 1 p. 281 pr. Ὑγιείας, inquit, ἐδόκουν τι λέγειν ἐγκώμιον.

Sequuntur ergo in tabula marmorea iſtaec:

1 ΥΓεΙΑΒΡΟΤΟΙCΙΠΡεΒΙCΤΑΜΑΚΑΡωΝΜεΤΑCΟΥΝε

2 INTOΛεIΠOMεNONB- -OΥCΥΔεMOIΠPOΦPωN
3 ZΥΓεIHNHΔAΥΘIΓΥ‾ I- ω - - M --HN - - - Pω
4 ωNHΔAΥΘICεΥΔAIMONOCA . - PωI - - - IΛH
5 IΔOCAPXACHΠIΘ - - Υ - - - A-P - - - TA
6 ΥCIΘHPεΥOMεN - - TINAΛΛAN
7 ΘPωΠOICITεPΨINHΠONωN
8 TAIMεTA - - -
9 ΠεIXAPITωN - - -
10 εΥΔAIM - - -

Haec jam cum Ariphronis hymno, qualem ante propoſuimus, licet comparare.

Ac primum quidem illud obſervo, non plane inter ſe convenire verba Paeanis, ut ab Athenaeo relatus eſt, & quae hic exhibentur, ſive quod memoriae mandatus a pluribus, ut fit, ab ingenio eorum, qui mandarant, hic illic immutatus vel interpolatus eſt; ſive, quod hujus monumenti auctor, conſulto quaedam mutavit, ut magis ad ſcopum, nobis quidem incognitum, adtemperaret; ſed verior prior illa ratio videtur.

Hygeam ut perſonam, ut Deam, alloquitur auctor; nec tamen alia ponit illius attributa, quam quae proxime & ἀμέσως ad valitudinem pertinent, ut non tam filiam proprie dictam faciat Aeſculapii, cujus in honorem, in cujus templo canitur hic Paean, quam munus & ἀποτέλεσμα.

Βροτοῖσι. Haec vox nusquam, niſi in lapide animadverſa: concinna tamen, quae indicet, homines eſſe, qui Deam faciant, ut in illo, *ſed nos Te facimus, Fortuna, Deam.*

Πρέσβιστα, Dorice pro πρεσβίστη, quod epitheton interdum ad temporis antiquitatem refertur, ut in illa Orphica εὐχῇ πρὸς Μουσαῖον v. 24 p. 94 Eſchemb, Νὺξ πρεσβίστη, ex qua orta ſunt omnia

omnia, Scaligero *Maia*: Sic Μοῖρα πρέσβιϛα Erinnae p. 18 Wolf. quia fato nihil antiquius. Sed hic potius ad pretium honoris & aeſtimationem reſpicit, ut Latini quoque *nihil* ſibi *antiquius* eſſe dicunt. Ita certe interpretatur neſcio quis apud Suidam V. Ἀρχίας, ubi de divitiis & valetudine inter ſe comparatis, τῶν ȣ̃ν ἀγαθῶν τῶν ἀνθρωπικῶν τὸ μὲν (ὑγίεια) πρεσβύτερον, τὸ δὲ (πλȣ̃τος) δεύτερον, ὡς καὶ Πλάτων φησὶ, καὶ τὸ σκολιὸν ᾄδει. Reſpicit ad locum Platonis in Gorgia p. 283, A. ubi Socrates, οἶμαι, inquit, σὲ ἀκηκοέναι ἐν τοῖς συμποσίοις ᾀδόντων ἀνθρώπων τȣ̃το τὸ σκολιὸν, ἐν ᾧ καταριθμȣ̃νται ᾄδοντες ὅτι ὑγιαίνειν μὲν ἄριϛόν ἐϛιν. τὸ δὲ δεύτερον καλὸν γενέσθαι· τρίτον δὲ τὸ πλȣτεῖν ἀδόλως Sunt ibi plura de praeſtantia ſanitatis: ſed nos non poſtulamus Platonis teſtimonio vincere, quantum bonum ſit ſanitas: verum quid πρέσβιϛα ſibi velit ex uſu loquendi declarare. Sic Ariſtid. de Concord. urb. T. 1 p. 520 med. δευτέρα τις ἀποικία, - τῇ δὲ ἀξίᾳ καὶ τῇ δυνάμει πολὺ πρεσβυτάτη πασῶν ἀποικιῶν.

νειν ſic ſemper fuit in marmore: nullum certe obliteratae literae veſtigium deprehendo. Primo νέω hic poſitum pro ναίω, nec ſine exemplo, ſi recte apud Alexandrinum Clementem Strom. 4 p. 211, 48 Potter. in verſibus Simonidis legitur νέειν, pro quo ναίειν poſuit Stephanus. Etiam apud Max. Tyrium & Lucianum in prima Syllaba quosdam habere ε, obſervatum eſt.

Deinde contra Grammaticorum regulam contractum videri poteſt verbum νέω, quam conſuetudinem tamen reprehendit Lucianus Lexipha. c. 15 (T. 2 p. 342 pr.) Σὺ μὲν εἰ βȣ́λει, πλεῖ (pro πλέε) καὶ, νεῖ, καὶ θεῖ, κατὰ τȣ̃ κλύδωνος. Denique cum Attici dicant pro δοκέοιμι δοκοίην. Forte voluit auctor νόιην pro νεοίην. Iotaciſmus pronunciationem corrupit, hanc ſecuta ſcriptio vitioſa illa ſane, ſed non ſine exemplo vel in hoc marmore vel in aliis.

z βίο-

2 *βιότε.* Magis ad Doriſmum flexum eſt *βιοτᾶς* apud Athenaeum.

3 Priores literae hujus verſus ita expreſſae, ut nullum dubitationi locum relinquant. Interim conciliare illas cum Athenaei Paeane v. 4 non poſſum. Illud animadverto, in fine ſuperioris verſus poſſe intercidiſſe unam alteramve literam vocis in *ξ* terminatae: *ὑγειηνὴ* eſſe nomen quod in hygeae Hymno facile quaeras. Sed nihil ad ſummam rei haec proficiunt. Cum plura ſint in hoc marmore ruditatis ſpecimina; cum paſſim diſcedatur a formula Athenaei: in mentem venit putare, voluiſſe auctorem, *ξυγγείνη*, quod ſynonymon foret illi *σύνοικος εἴης*, & ab eo, quod quadratarius dedit, parum diſtat. Reliqua felicioribus divinanda relinquo.

4 *Ἐυδαίμονος*, lectionem vulgatam Athenaei, firmat etiam tabula. Caſauboni *ἰσοδαίμονος* elegans ipſum quoque, cum DIs ſimiles putentur, aequaleſque adeo, qui cum imperio ſunt.

5 *Πέθων* rectum haud dubie: ſecunda litera I in tabula apparet. Literae, quae ſequuntur, vix conciliari cum Athenaeo poſſunt. Dinumerare ſpatia literarum & inde conjecturam capere vel examinare non licet, cum illae in marmore nimis inaequales, nunc diſtractae nunc conſtipatae ſint: quae res majorem illa quidem coniicendi licentiam praebet, ſed eo ipſo *τὸ πιθανόν*, ne dicam certum, excludit. Piget autem Criticum, ſi cor habet, earum conjecturarum, quarum decem, & plures forte ſimiles & aeque probabiles poſſunt a mediocri ingenio excogitari. Non videndum quid eſſe potuerit in tabula, ſed quid fuerit. Certe ea ſola pro certis haberi poſſunt, ad quae unus tantum eſt aditus.

6 Etiam hic variatur: *τιν᾽ ἄλλαν -- τέρψιν* habet tabula. Habueritne eadem *θεόθεν πέφανται*, & Soloeciſmum vel *θεοὶ* cum verbo deponenti, ad quod referantur accuſativi, quale eſt *δεδώρηνται*, non auſim dicere.

III.
HYMNVS TELESPHORI

Quae deinde ſequuntur in tabula noſtra, ea non jam Oedipo opus habent, ſed plane Apolline. Ego autem ne Oedipum quidem polliceor. Publicare tamen haec quoque Tab. V. viſum eſt, ſi qua forte undecunque lux aliquando illis adfulgere poſſit. Vltimos autem XII tabula aenea exſculpendos curavi, quia ſunt aliquantum integriores, & aditum habent ad reſtituendam illorum priſtinam formam. Dicam, quid in re, quam praeter imperitiam quadratarii, etiam obſcuravit injuria illata marmori, videam, certe ſuſpicer: reliqua permitto a caſu vel ab ingenio felicioribus.

§. I.

Iam primum illud video, novum carmen hinc incipere. Suadet hoc non Athenaeus modo, qui & ipſe in voce *εὐδαίμων* Paeanem Ariphronis finit: ſed illud praeſertim, quod reliquum verſus ſpatium, & totius praeterea verſus ſpatium intermiſſum eſt in tabula: quo genere etiam primum hymnum ab altero diſcretum obſervavimus. Deinde recurrens aliquoties vel integrum, vel truncatum certe, nomen *Teleſphori* ſuadet, huic ſacratum eſſe, quidquid hic eſt carminis. Deprehendi per hanc ipſam occaſionem, nondum ea diligentia, qua de ceteris Theologiae gentilis partibus, expoſitum eſſe de Teleſphoro *): puto, quod recentior eſt Deus, & Antoniniano demum

*) Eſt tamen Pe. Zornii de Teleſphoro in nummis, gemmis, & inſcriptionibus veterum, Aeſculapii & Hygeae comite, diſſertatio in Miſcella. Groninganis To. 2 Faſc. 2, 1: ſed e qua nihil eorum, de quibus hic quaerimus, diſcitur.

mum ſaeculo in ſenatum illum adſcitus. Itaque operae pretium videtur, (modo ullum ſit in talibus operae pretium) & de nomine hujus dei, & de hiſtoria, quantum ejus non negligenter quaerenti invenire licuit, explicare.

ſ. II.

Homero patri, ut hinc exordiamur, τελεσφόρος, quaſi tu *finitorem* aut *conſummatorem* dicas, eſt anni epitheton ſemper: quod ita interpretatur Euſtath. ad Ιλ. Π, 630 p. 1103, 46 Ἐνιαυτὸς τελεσφόρος, ὁ πᾶν ἀγαθὸν τὸ ἐκ γῆς ἐις τέλος ἄγων τῇ περιτροπῇ, καὶ μηδέν τι ἐλλείπων. Fuerit itaque annus τελεσφόρος, qui ad finem ſuum & perfectionem res omnes perducit. Idem Euſtath. ad Ιλ. Φ, 450 p. 1337, 25 τελεσφόρους etiam dici putat *horas anni*, ſ. tempeſtates: & ad Οδ. Δ, 86 p. 152 extr. τελεσφορεῖν καὶ ἁπλῶς ἐις πέρας ἄγειν, (ad finem perducere) ὅθεν καὶ Δίκη τελεσφόρος, ἔτι δὲ καὶ Ἐλπίς. *Iuri* ſ. *Iudicio* hoc epitheton recte tribui monet, quo finiuntur lites; & *Spei*, cum exitum habet: & ad Ξ, 292 p. 548, 28 λόγος τελεσφόρος illi eſt, ὁ ἐις ἔργον ἀπεκβὰς, cum verbis facta reſpondent. Sic apud Sophoclem Electra v. 648 precatur Clytaemneſtra, ut ſomnia ſua, ſi ſint bona, velit Apollo δοῦναι τελεσφόρα h. e. implere, facere ut eveniant illorum ſignificata. Sic poni video in Sibyllinis p. 328 extr. ubi de falſo Propheta & miraculorum mendacium patratore, Ἀλλ᾽ οὐχὶ τελεσφόρα ἔσσετ᾽ ἐν αὐτῷ, Ἀλλὰ πλάνα. Porro in Hymno Orphico v. 9 p. 106 eſt Lunae epitheton, quod Scaliger audacter ſed feliciter reddidit *Percoquifrux*: quo etiam utitur in H. Terrae v. 2 p. 122 ad idem epitheton interpretandum. Sed H. in Silen. v. 9 p. 150 ληνᾶια τελέσφορα *bene rite patrata vitulamina*: voce, credo, de illius ſententia, proparoxytono: quod forte in aliis etiam malint Grammatici, ubi paſſiva potius quam activa ſignificatione intelligunt. Sed quid ſi ſemper active debet accipi? Ληνᾶια τελεσφόρα *litantia*, *perficientia* id, cujus cauſa inſtituuntur, In Homeriſtae Hymno in Iovem ſ. 22, 2 Iovis epitheton eſt.

ut videtur, quatenus juſta judicia facit. Locum ſuavem corruperunt interpretando, cum ἐγκλιδὸν reddidere *ſeorſum*. Laudat auctor Iovem

'Ευρύοπα κρείοντα, τελεσφόρον, ὅστε Θέμιστι
'Εγκλιδὸν ἑζομένη, πυκινοὺς ὀάρους ὀαρίζει.

Late proſpicientem, *regnatorem*, *perfectorem*, *qui aſſidenti Themidi*, atque ad ipſum ſe applicanti, & ad aurem *acclinanti*, *crebro* & *familiariter colloquitur*. Aeſchylo Prom. vincto v. 510 μοῖρα τελεσφόρος, ſcholiaſta altero interprete, eſt ἡ εἰς τέλος φέρουσα πάντα. Noſter quoque Lucas 8, 14 τελεσφορεῖν dicit, metaphora a ſeminibus petita, fruges ferre. Nempe etiam de vitibus Etymol. M. V. Αμβλῶσαι, ὁπότε τοὺς λεγομένους ὀφθαλμοὺς ἀποκαυθεῖεν, λέγουσιν αὐτὰς ἀμβλυώττειν (caligare, caecas eſſe, excaecari) ἀντὶ τοῦ οὐ τελεσφοροῦσι καρπόν, non perferunt ad maturitatem. Et Arria. Epict. 4, 7 κατορυγῆναι δεῖ -- τὸ σπέρμα -- αὐξηθῆναι, ἵνα τελεσφορηθῇ *ut ad maturitatem perveniat*. Secundum haec τελεσφορεῖν dicitur planta, quae fructus ad maturitatem perducit, fructus autem τελεσφορεῖσθαι ſ. τελεσφορηθῆναι. Heſychius τελεσφόρος, inquit, ὁ τελεσφορῶν καθ' ὥραν τοὺς καρποὺς, ἢ ὁ τελείους αὐτοὺς φέρων. Addit, τελεσφόρος οἶκος τοῦ γεγαμηκότος καὶ τεκνώσαντος. Eſt igitur hic comparatio ſimilis illi Davidicae, qua uxor fecunda viti aſſimilatur.

§. III.

Quid vero ſibi volunt Suidas & Etymol. M. cum τελεσφόρος iis eſt τέλειος, μάντις, ἐγγαστρίμυθος; non *perfectus* modo, ſed *vates* etiam ſ. hariolus, & *ventriloquus*. Breviter dicam. Hauſerunt hoc Grammatici ex veteri interpretatione Graeca Deuteron. 23, 17 ubi Ebraica legimus iſta,

לא תהיה קדשה מבנות ישראל
ולא יהיה קדש מבני ישראל :

quae antiquitus diverſimode converſa ſunt. Septuaginta, vt hodie habent libri, duas interpretationes, conjunxere, ita:

'Ουȣ

Οὐκ ἔσται πόρνη ἀπὸ θυγατέρων Ἰσραὴλ, καὶ οὐκ ἔσται πορνεύων ἀπὸ υἱῶν Ἰσραήλ. Οὐκ ἔσται τελεσφόρος ἀπὸ θυγατέρων Ισραὴλ, καὶ οὐκ ἔσται τελισκόμενος ἀπὸ υἱῶν Ἰσραήλ. Non eſt hujus loci varietatem omnem veterum interpretum hic repetere, memorabilem ſane, de qua copioſe Spencerus 2, 35 p. 561 ſq. & laudatus modo ad §. 1 Zornius. Maneamus in his, quae cum Teleſphoro noſtro conjuncta ſunt. Igitur Philo in libello de ſacrificantibus p. 856 (Mangeji p. 260, 15) cum manifeſto ad h. l. reſpectu, Μηδεὶς, inquit, μηδὲ τελείσθω τῶν Μωσέως φοιτητῶν καὶ γνωρίμων, μήτε τελείτω. Primum ita loquitur Philo, ut non gente tantum Iudaeos, Iſraelis poſteros, ſed Proſelytos etiam comprehendat, & loquitur ut de legislatore philoſopho, quorum ſunt φοιτηταὶ & γνώριμοι. Prohibet, *ne quis diſcipulorum & familiarium Moſis initiandum ſe myſteriis* alienis, impuris *praebeat*, *ne quis alios initiet.* Diſertior eſt Theodoretus, qui Interrogat. 28 in Deuteron. hunc ipſum locum declaraturus, Ὥσπερ, inquit, ἡμεῖς πιστοὺς ὀνομάζομεν τοὺς τῶν θείων μυστηρίων μετέχοντας, οὕτως τελισκομένους ἐκάλει τὰ ἔθνη τοὺς δαιμόνων τινῶν διδασκομένους μυστήρια. Τελεσφόρον τοίνυν καλεῖ τὸν μυσταγωγοῦντα*), τελισκόμενον δὲ τὸν μυσταγωγούμενον. Hinc igitur in illa Heſychii & Suidae collectanea venerunt illae interpretationes: quod ἐγγαστριμύθους etiam huc attulere, inde eſt, quod deſerta etymologia & primo intellectu, omne genus magicae divinationis, & occultas cerimonias hoc nomine comprehendebant.

§. IV.

Ac forte in Aegypto primum natam ſuſpicari fas eſt, illam notionem nominis τελεσφόρος, quod Alexandrinos Iudaeos illa uſos videmus, & antiquior, ſi modo, Apollonius

 Rho-

*) Melius dixiſſet τὴν μυσταγωγοῦσαν, *piatricem* quandam, *antiſtitamque* occultorum ſacrorum; reſpondet enim femininum קדשה. Talis erat mater Aeſchinis, τελοῦσα, de qua Demoſth. pro Coro. c. 79.

Rhodius ab adſcita civitate, genere autem & ipſe Alexandrinus, primus forte externorum τελεσφορίας hoc ſenſu dixit. Nempe Argon. 1, 915 appellunt Argonautae ad Samothracen hoc conſilio,

> ὄφρα δαέντες
> Ἀῤῥήκτους ἀγανῇσι τελεσφορίῃσι θέμιστας,
> Σωότεροι κρυόεσσαν ὑπεὶρ ἅλα ναυτίλλοιντο,

ut edocti ſeveris caſtibus ac ceremoniis jura non violanda, (ritus ſancte obſervandos) *eo magis ſalvi per horrendum mare navigent*. V. Schol. ad h. l. Τὰς τελετὰς λέγει τὰς ἐν Σαμοθράκῃ ἀγομένας, ας ἔιτις μυηθέιη ἐν τοῖς κατὰ θάλασσαν χειμῶσι διασώζεται. Cum τελετάς dicit, (quo nomine in hac ipſa narratione utitur Diodorus Sic. 4, 43 pr.) ad communem originem hujus nominis & τελεσφοριῶν reſpicit: ac deinde exempla de Iliaca fabula refert, qui per illa Samothracia myſteria, eorumque ſymbola, ſervati ſunt. Quisquis eſt auctor Orphicorum Argonauticon, antiquior certe Apollonio, rem ita narrat, tanquam ex perſona Orphei, ut appareat eo reſpexiſſe Apollonium. Nominat

> Ζαθέην σαμοθρήκην,
> Ἔνθα καὶ ὄργια φρικτὰ θεῶν ἄῤῥηκτα βροτοῖσιν,
> Ἄσμενοι εἰσεπόρησαν ἐμῆς ὑποθημοσύνησιν
> Ἥρωες. μετὰ γάρ σφιν ὀφέλσιμον ἀνθρώποισι
> Τῆς δε θυηπολιής ἄμοτον πλωτῆρσιν ἑκάστοις.

Ὄργια ἄῤῥηκτα hic dicuntur, unde ἀῤῥήκτους θέμιστας expreſſit Apollonius. Nempe ita Orpheus de Samothrace, *ubi etiam federa terribilia Deorum, nunquam rumpenda mortalibus, lubentes ingreſſi ſunt meis monitis Heroës. Inter haec enim federa utilitas immenſa* (inexplebilis) *hujus religionis navigantibus ſingulis* contingit. Quod ὄργια vocat illa myſteria, indi-

cat

cat, interceſſiſſe juris jurandi quandam religionem, quo ſilentium, honeſtas, pietas, caſtus quidam, promitteretur antiſtibus ſacrorum: ut mox ab initio hujus carminis ceciniſſe memorat v. 11

Θνητοῖς ἀνθρώποισιν ἄκη, μετὰ δ᾽ ὄργια μύσταις:

Et v. 25,

ὄργια ἰδαίων κορυβάντων.

Nempe ibi enarrat omnia pene ſacra antiqua Graecorum Orpheus, ſeque illorum doctorem facit, nec omiſſa Samothrace, v. 29. Quae ergo hic ſunt ὄργια & θυηπολίαι, eae ab Apollonio τελεσφορίαι vocantur, ritus occulti jurejurando ſanciti, a quibus incolumitatem & ſalutem ſperarent, & quid non?

§. V

Longa eſt, & jucundi inſtar ſomnii, ſuaviſſima enarratio bonorum, quae promittuntur his, qui in Mercurii antrum intrent h. e. ſapientiam Orphicam diſcant, in prooemio libelli de Lapidib. 17—55. Perfectiſſimus ſane hominum fuerit, ſi quis ea conſequatur. Ad perfectionem ergo tendunt illi ritus: hinc vocantur τελεταί, τελεσιουργίαι, τελεσφορίαι, hinc τελεῖν *perficere* dicitur Myſtagogus novos myſtas, qui & τελεστής ac τελεσφόρος *perfector* vocatur, quemadmodum iſti dicuntur τελίσκεσθαι, & cum peracta eſt omnis cerimonia τέλειοι, τετελεσμένοι, perfecti. Nempe *Deum praeſentia*, conjunctione cum Diis, quam promittunt iſtae religiones, *ſolent homines ſui meliores*, perfectiores, *fieri*, ut ait Apul. Met. 8 p. 172, 31 Pric. Vid. omnino Diod. Sic. 5, 49 extr. Propter magnifica illa promiſſa *Magus* olim dictus Orpheus non tantum ab Aegyptio illo apud Pauſan. Eliae. poſt. l. 6, 20 p. 505. ſed multo prius, teſte Prooemio de lapid. v. 72 Ἐπωνυμίην λαοὶ τεύξασι (ſic leg. pro τεύξουσι) Μάγοιο.

§. VI.

§. VI

Antiquiſſima fuit religionis, ſuperſtitionis, magiae, cum Medicina ſocietas: de qua pauca dicere quam multa difficilius eſt. Videre licet, qui dubitat, Plinium, tum ſexcentis aliis locis, tum bona parte libri 28. it. Ro. Keuchenii ad Serenum Samonicum Prolegomena & Annotationes, & cet. Illud ad praeſentem cauſam ſatis eſt, videri Teleſphorum in Aeſculapii & Hygeae ſocietatem aſſumtum ob illud medicinae genus, quod naturale cum eſſet, idem tamen cauſis occultis, quarum ratio agendi plane ignoraretur, putabant contineri, quo in genere ſunt oracula Deorum per inſomnia, incantationes, & verba potentia, annuli Phyſici e. i. g. a. quibus poſtea acceſſerunt icunculae, laminae, gemmae ſignis quibusdam, certo caeli & ſiderum poſitu, ſculptae, quod genus *Talismanum* nomine appellare ſolent ab Arabibus adhibito, qui illud ex τέλεσμα Graecorum formarunt: in quibus aſtrologica vanitas, & ſancta religionis verae nomina, veterum ſuperſtitionibus partim admiſta ſunt, partim ſucceſſere. Sed haec recentiora, & fruſtra relata ad Tyanenſem Apollonium, quod olim pulchre oſtendit (Bibl. Brem. T. 3, 1) ὁ πάνυ Moshemius.

§. VII.

Medicae ſuperſtitionis praeſes deus apud Graecos Aſiaticos, ſub Hadriano, Pergami & in illa vicinia prodiit, quantum indagare potui, Teleſphorus, ſive tum primum excogitatus, ſive ex myſteriis, (*) in quibus eum adhuc delituiſſe ſuſpicor, prolatus ſit. Suadet hoc tum ipſe vocis uſus, ab Aegyptiis, ſuperſtitionum auctoribus ortus, tum quod hic deus apud

(*) Hoc circa illa tempora factum, ubi Myſteria in lucem prodirent, nuper monitum eſt Comment. To. I p. 150 & facile fuerit juſto commentario oſtendere.

apud Pergamenos primum, quoad ejus hodie conſtat, coepit celebrari. Obſervabilis eſt locus Pauſa. Attic. ſ. 1, 4 Ἣν νέμονται οἱ περγαμηνοὶ, καβείρων ἱεράν φασιν εἶναι τὸ ἀρχαῖον, *Quam regionem Pergameni incolunt, eam Cabiris ſacram olim fuiſſe.* Cabiri autem ſunt Samothracii Dii, quorum myſteria, τελεσφορίας dici, modo oſtenſum eſt. In epitome libri 7 Strabonis extrema Dardanus (a quo magicae artes *Dardaniae* vocantur Colum. 10, 358) e Samothracia in Troada intuliſſe dicitur myſteria, hoc eſt in Pergamenorum viciniam. Ipſum Berytenſium Aeſculapium unum Cabirorum facit Damaſcius in vita Iſidori apud Photium Cod. 242 p. 573 Hoeſch. Facit ad hanc originem, quod Pygmaei alicujus ſtaturam habet Teleſphorus. Cabirorum enim proles, an pars? ipſe quoque fuit: atqui horum imagines myſticae *Pygmaeorum inſtar habebant*, quod docet Herodotus 3, 37. Fruſtra ſolitam Pygmaei notionem in eo loco ſolicitat Gutberlethus de myſteriis Cabiror. c. 6 p. 43. Plane repugnat illi, quem pro ſe citat Theodotion, qui Ezech. 27, 11 גמדים turrium quosdam praeſides ac propugnatores, πυγμαίους reddidit, non quos *viros fortes* intelligeret, ſed cum reſpectu ad גומד quod *cubitum* notat.

§. VIII.

Idem Pauſanias Corinth. ſ. lib. 2, 11 cum narraſſet de Aeſculapii & Hygeae ſigno in fano Aeſculapii Titanenſi, addit, in eodem etiam eſſe ſignum Alexanoris (quaſi tu *depulſorem* malorum *virum* dicas) eum porro eſſe Aeſculapii ex Machaone nepotem; itemque *Evamerionis*, cui tanquam Deo *ſacrificent*, ὡς θεῷ θύουσι, (Alexanori autem, ut Heroi, ἐναγίζουσι tantum, *parentant*) Tum ſubjungit, quod maxime huc pertinet, εἰ δὲ ὀρθῶς εἰκάζω, τὸν Ἐυαμερίωνα τοῦτον περγαμηνοὶ τελεσφόρον ἐκ μαντεύματος, Ἐπιδαύριοι δὲ Ακέσιον ὀνομάζουσι. *Evamerion* ad dierum electionem videtur reſpicere, in qua ineſt magna pars medicinae, praeſertim ſuperſtitioſae illius & teleſticae. Ἀκέσιος ἀπὸ τοῦ ἀκεῖν dicitur, ut Ἀκεσὼ eſt filia Aeſculapii apud Sui-

dam V. Ἠπιόνη. De viſo ſ. ex oraculo, Pergameni colunt Teleſphorum, vel eundem, vel ſimilem certe Evamerioni: res nova eſſe debet, quod haec ipſa formula, ἐκ μαντεύματος, indicat.

§. IX.

Poſt haec Ariſtidi praeſertim nobilitatem ſuam debet Teleſphorus, cujus ille paſſim mentionem faciat in orationibus ſacris. Inſpiciamus loca, quod eadem nobis vim hujus Dei declarant. Ac primo myſteria quaedam fuiſſe Aeſculapii, declarat oratione de concordia vrb. T. 1 p. 520 med. Nullam ait ſodalitatem tanti eſſe, ὅσον χρῆμα καὶ κέρδος εἰς Ἀσκληπιȣ̃ τε συμφοιτῆσαι, καὶ ΤΕΛΕΣΘΗΝΑΙ τὰ πρῶτα τῶν ἱερῶν, ὑπὸ τῷ καλλίςῳ καὶ τελεωτάτῳ δαδȣ́χῳ καὶ μυςαγωγῷ, καὶ ᾧ πᾶς ἀνάγκης εἴκει θεσμός. Secundum haec praeclarum quiddam eſt frequentare templum Aeſculapii, & initiari ſacris omnium primis ſub Myſtagogo pulcherrimo perfectiſſimoque, cui ipſa fati lex cogatur cedere. Hanc δαδȣχίαν, hanc μυςαγωγίαν tradidiſſe videtur Aeſculapius Teleſphoro h.e. initiatori. Deinde orat. S. 2 p. 293 poſt pr. Ὁ βαλσάμȣ ὀπὸς, δωρεὰ τȣ̃ τελεσφόρȣ τȣ̃ Περγαμηνȣ̃, datur Ariſtidi ab ipſo Aeſculapio in illius templo Pergameno. Ibid. p. 297 poſt pr. cum oporteret alias particulam corporis abſciſſam pro ſalute totius abjicere, permiſſum Ariſtidi divinitus, ut pro digito annulum, quem geſtabat, dedicaret Teleſphoro, inſcriberetque in annuli pala, Saturni fili, δακτύλιον ἀναθεῖναι τῷ Τελεσφόρῳ (τὸ γὰρ αὐτὸ ποιεῖν, ὥσπερ ἂν εἰ τὸν δάκτυλον αὐτὸν προείμην) ἐπιγράψαι δὲ εἰς τὴν σφενδόνην τȣ̃ δακτυλίȣ, κρόνȣ παῖ. ταῦτα ποιȣ̃ντι σωτηρίαν εἶναι. Orat. Sacra 3 p. 312 extr. Nerito, nutricio Ariſtidis, apparet una cum Teleſphoro Aeſculapius, & prodigioſa quaedam medicamenta alumno ſuo ferenda tradit. Item p. 314 ſq. conjuncta Aeſculapii, Hygeae, & Teleſphori mentio, ut appareat eſſe συννάȣς. Idem apertum eſt ex Orat. 4 p. 324 med. Nam Pergami in templo Hygeae ſe collocutum narrans, locum colloquii ita ſignat, ȣ̃ ὁ τελεσφόρος.

Tres

Tres Dii conjunguntur in tripode, quem poſuit Ariſtides (quod ipſe teſtatur ibid. p. 332 med.) habente *εἰκόνας χρυσᾶς τρεῖς, μίαν καθ᾽ ἕκαςον πόδα, Ἀσκληπιȣ̃, τὴν δὲ Ὑγιείας, τὴν δὲ Τελεσφόρȣ.* Neſcio quam antiqua ſit Inſcriptio, quam, Veronae in S. Pauli olim exſtantem, e Marcanovae Ms. cod. Sirmondus miſit Grutero, qui eam publicavit p. 1073, 5 talem;

ΑΣΚΛΗΠΙΩ ΠΕΡΓΑΜΗΝΩ
ΥΓΕΙΑ ΤΕΛΕΣΦΟΡΙΩΝΙ
ΘΕΟΙΣ ΣΩΤΗΡΣΙ ΠΟΛΙΣ

Sperabam, me illam inventurum in Muſeo Veronenſi; ſed nulla ibi illius mentio: quo minus licet jam divinare, quae urbs illam dedicaverit. Pergamum non eſſe, forte ſuſpiceris ex Pergameni cognomine Aeſculapii. Quid ſi *πόλις κατ᾽ ἐξοχὴν* ita dicta, Athenae, fuerit? Vid. quae mox dicimus ad v. 6. Sed poteſt aliquis invertere, & *πόλιν* intelligere Pergamum &c. Hanc vero paſſim triada in nummis gemmisque conjungi, mox obſervabitur.

ſ. X.

Nunc Teleſphori hiſtoria perſequenda eſt, ſive fabula potius referenda Teleſphori Proclo apparentis, eumque curantis, apud Marinum in vita illius c. 7 p. 15, qui locus negotium faceſſivit juveni tum Fabricio. Proclo gravi morbo decumbente *παρέςη τῇ κλίνῃ ὑπερφαινόμενος παῖς, ὃς ἐδόκει νέος κομιδῇ καὶ ὡραῖος ἰδεῖν. εἰκάσαι δ᾽ ἦν αὐτὸν εἶναι τὸν Τελεσφόρον καὶ πρὶν τὸ ὄνομα εἰπεῖν. εἰπὼν δὲ ὅμως ὅςις εἴη, καὶ τὸ ὄνομα ἐπιφθεγξάμενος, καὶ τῆς κεφαλῆς ἐφαψάμενος, αὐτȣ̃ γὰρ πȣ καὶ εἱςήκει τῷ προσκεφαλαίῳ ἐπαναπαυόμενος.* quod ita interpretor, *Adſtitit, ſupra lectum viſus, puer valde recens* (parvus velut recens natus) *& pulcher adſpectu. Licebat conjicere Teleſphorum eſſe, ante etiam quam nomen diceret; ille tamen cum dixiſſet, quis eſſet, nomine etiam ſuo pronunciato, & capite illius contacto, ibi enim ſta-*

ſtabat, innixus cervicali &c. Nondum eo tempore noverat Teleſphorum vir magnus, non *procerum* dicturus alioqui neque *juvenem*, neque Apollinem interpretaturus, a quo annus etiam τελεσφόρος dicatur. Ὑπερφαίνεσθαι non eſſe ſimpliciter ad lectum adſtare, ſed ſupra lectum ſe videndum praebere, docere poteſt Thucyd. 4, 93 & 96, ubi de hoſtibus ſubito in colle aut loco ſuperiore ſe oſtendentibus adhibetur.

§. XI.

Celeberrimus ab eo tempore in ore Philoſophorum eorum, quos Myſticos vocare licet, videtur fuiſſe Teleſphorus, de quo etiam eſſe debent aliqua apud Damaſcium in libro περὶ ἀρχῶν. Habuit librum illum, ut ex obſervationibus ad Iamblichum conſtat, Tho. Gale, cujus huc referenda eſt ad Phurnuti de Nat. De. c. 33 extr. adnotatio, „Proxime poſt „Aeſculapium in catena (Deorum ſalutarium) conſtituitur Te„leſphorus, qui τὸ ἐλλεῖπον ἀναπληροῖ. Damaſc. ex Orpheo„. Servatur exemplum operis etiam in Bibliotheca Hamburgenſi, unde excerpta dedit vir beatae & immortalis memoriae Io. Chriſto. Wolfius Anecdot. To. 3. Cum ſuſpicarer, ſi forte eſſent in eo plura de Teleſphoro, egi cum fratre Wolfii, Io. Chriſtiano, humanitate illi atque amore mei gemello, ut librum excuteret. Fecit ille, quod rogatus fuerat, ac diligenter, ut ſolet: ſed nec volam nec veſtigium ibi invenit. Venatus igitur hic fuit ſine praeda: niſi quod hanc ipſam praedam nec contemnendam retulimus, ut ſciamus, tenebras placuiſſe pumilioni Deo, & ſolitum in ſua cucullata penula, ſuis in myſteriis, deliteſcere. Forte, qui videbunt iſta eruditi in Anglia homines, in quibus peculiariter appellare licet te, IO. TAYLORE, teque ANTO. ASKEVV, praeſtantis doctrinae & humanitatis viri, tanti putabunt quaerere, quid viderit Galeus?

§. XII.

§. XII.

Quid ſi idem fatum habuit, quod ſodalis illius Glycon ille Abonoteichitarum, Alexandri Pſeudomanteos opus, qui illo ipſo ſaeculo magnam ſubito apud ſuperſtitioſum vulgus celebritatem nactus, ſubito idem periit, & perierat memoria quoque illius funditus, niſi nummis quibusdam commendata eſſet, (Vid. Spanh. de uſu & praeſt. num. Diſſ. 4 p. 213 ſeqq.) & Luciani libello infamata. Puduit, credo, mature homines illius Dei, & vix προκύψαντα ſuis tenebris reddidere. Medici quidem nobiliores & ſaniores nihil ſibi negotii cum Teleſphori ſuperſtitione eſſe voluerunt. Pergamenus de ſede Aeſculapii Galenus, non habet, puto, Teleſphori nomen: & e tanta ſcriptorum illius mole vix unus alterque locus prolatus eſt, ubi ſomnia ab Aeſculapio immiſſa videtur laudare. Vid. Clerici Hiſt. Med. 3, 1 p. 116. Aretaeus Cappadox, e patria ignorantiae & ſuperſtitionis, nullum ejus habet veſtigium: atqui eo uterque tempore vixit, quo nummis Trias illa Medica, Aeſculapius, Hygea, & Teleſphorus, celebrata eſt. Nec Medici ab H. Stephano editi illius mentionem, ſi bono indici fides eſt, injiciunt. Nec, quatenus proprium nomen eſt, illud adhuc obſervavi ante Teleſphorum Romanum Epiſcopum circa A. 140. TELESPHORVS DOMITIAE DOMITIANI SERVUS apud Grut. p. 979, 7 poteſt & ipſe junior eſſe, ut & puer Martialis 1, 115 & al.

§. XIII.

Haec de Teleſphoro, quae ex libris antiquis & inſcriptionibus hauriri potuere. Sed cum ſuperſint nummi plures, & gemma una itemque altera in quibus figura puerilis cum cucullata veſte (de qua deinde) vel ſolitaria conſpicitur, vel Hygeae, vel illius Aeſculapio patri adſtans, vel inter utrumque media: illi figurae *Teleſphori* nomen a Triſtano inde, &

forte prius *), dederunt antiquarii. Vnde hoc hauſerint, lubebat quaerere. Hic illud primum refert monuiſſe, me, diligenter luſtratis theſauris nummorum & gemmarum, nondum inveniſſe nomen Teleſphori usquam alias quam in nummo, cujus averſam faciem protulit Andr. Morellus in ſpecimine rei nummariae antiquae Tab. VII n. 7, quemque totum recenſuit p. 52 hoc modo:

"ΑΥΤ. Κ. Τ. ΑΙΛ. ΑΔΡ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟΣ. Caput Antonini Pii.

" ----- ΘΕΩ ΤΕΛΕΣΦΟΡΩ ΝΙΚΑΙΕΩΝ. Deo Teleſphoro Nicaenſium. Teleſphorus ſtans.

V. Tab. VI. Fig. I. "Baſileae apud Cl. Seb. Faiſchium I. V. D.

Haec totidem literis Morellus. In ipſo nummi ectypo eſt, neſcio cujus vitio ΝΙΚΑΕΙΩΝ. Loquor autem de exemplis primae editionis Pariſ. 1683. 8. Porro hujus nummi mentionem omnem neſcio quo caſu an cauſa? abeſſe video ab editione altera Lipſienſi. Qui autem poſtea illius mentionem faciunt, illi vel ad fidem Morelli provocant diſerte, vel certe poſt Morellum ſua prodidere. Huc, id eſt, ad poſteriorem claſſem referendus eſt Harduinus, qui in nummis populorum totidem illum apicibus refert, quot modo poſuimus: neſcio an Valens etiam huc referendus ſit, qui in numiſm. Imperatt. Graecis tanquam ex *Theſauro Regio* adfert, ΘΕΩ ΤΕΛΕΣΦΟΡΩ ΝΙΚΑΙΕΙΣ, & proximo verſu alium Faeſchiano muſeo tribuit Nicaeenſium cum capite Dianae. Quid ſi ſecurius uſus eſt Morellianis chartis Valens, & tribuit Theſauro Regio nummum, cujus ille forte nihil habuit, praeter Morellianam deſcriptionem? Quid ſi in theſaurum regium quacunque via commeavit Faeſchianus Teleſphorus? Baſilea quidem certa mihi fide reſcriptum eſt, "In Catalogo MS. Muſei Faeſchiani nullum „Graeci, quod Antoninum Pium Hadriani ſucceſſorem referat, „numiſmatis veſtigium: neque ullum ibidem deſcriptum ex„ſtat, cujus ſeu antica ſ. averſa pars Teleſphori ſignum im„preſſum

*) In Golzii antiquitatibus nulla ejus mentio: nullus ergo illi viro tum viſus erat cum hac inſcriptione nummus.

„preſſum habet." Si ergo fuit ibi unquam talis nummus, *fuiſſe*, non eſſe, certum eſt.

Vnus eſt Antonino Pio & ipſe dicatus a Nicaeenſibus cum imagine Teleſphori, & . . . C . . . AKE . . . in quo forte fuiſſe hoc nomen ſuſpiceris, prolatus a Triſtano T. I p. 599, & inde a Geſſnero Impp. Ro. Tab. 102 n. 50. Nempe C illud ſolitarium, ſi talis plane eſt nummus qualis, exhibetur, poteſt reliquum eſſe non minus medium ex Teleſphori nomine, quam primum ex Σωτῆρος. Ac potuit cauſa eſſe, cur duo nomina ejusdem Dei ponerent in nummo, forte ea ipſa, ut eundem eſſe *Teleſphorum* atque *Aceſium* oſtenderent. Vid. Pauſaniae locus, quem damus §. 9. Sed tales conjecturae nummo demum, quo de agitur, ipſo inſpecto aut ſtare poſſunt aut cadere, quare nec immorari illis operae pretium eſt. Nominis ergo prima mentio, ſi tamen, (res enim valde dubia) in nummis, quantum ſcire licuit, ſub Antonino Pio. Imago paullo antiquior in nummis ſi non ſub Vitellio *), certe ſub Hadriano Pergaeorum apud Triſtan. 1 p. 735. Begerum Theſ. Brand. p. 660. Spon. Recherch. cur. p. 533. Patinum in numiſm. Impp. ex aere p. 201. Geſſn. Imperatt. Ro. T. 92 n. 20. ſed nomen abeſt ab his, & illis, qui magno numero ſub Antoninorum praeſertim imperio & usque ad Philippum a Graecis in Aſia urbibus cuſi ſunt. In his rarior forte ceteris AKPACIωTωN quem exhibet Haym. Theſ. Brit. vol. 2 p. 87 & Franc. Wiſe Catal. numor. Bodlei. p. 257 cf. p. 134, b. cujus una facies habet caput Iovis ſine literis, altera circum Teleſphori imaginem nomen civitatis ignorabilis apud Geographos ſed cujus in nummis mentionem non fieri ante Severi tempora, obſervant antiquarii. Similis ωτΤΟΥΔεων apud Wiſium p. 138 ſq. In Latino nummo nullo neque nomen Teleſphori adhuc a me inven-

*) De quo dicta ſunt quaedam in noſtris Relationibus de libris novis Anni 1 faſc. 3 p. 116 ſq. Hic dare licet, beneficio fratris mei, Io. Alberti Gesneri, Conſiliarii & Archiatri, iconem nummi, qualis eſt in Muſeo Ser. Ducis Wirtenbergici: & addere alium ΙΟΥΛΙΑΓΟΡΔΗΝΩΝ ex eodem, cujus ſimilem habet Cl. Geſſnerus inter Graecos T. XXVI, 25. Tab. VI. Fig. IV.

inventum, neque imago, niſi quod Patinus l. c. p. 296 & Pedruſ. VII, 30, 3, exhibeat unum Caracallae, in quo Teleſphori cum Aeſculapio ſtantis imagini circumſcripta haec: P. M. TR. XVIII. 105. IIII. PP. & in ipſo campo ſolenne illud S. C.*)

§. XIV.

Cum ergo vix ſit, ut ex nummis didicerint antiquarii, nomen Teleſphori cum illo pumilione Deo conjungendum: ſupereſt, ut mera conjectura ducti id fecerint, non nimis illa difficili. Cum enim viderent ab Ariſtide iis locis quae §. 9 citavimus, hanc velut trigam Deorum Medicorum conſtitui, Aeſculapium, Hygeam, Teleſphorum: cum apparerent tres Tab. VI. Fig. III. & V. figurae in nummis, quales duo ſpeciminis cauſa damus, Aeſculapii & Hygeae, ſuis ſignis apertis manifeſtae: pronum erat, ſuſpicari, tertiam eſſe Teleſphori. Id quod modo marmoris noſtri auctoritate, & his, quae adhuc diſputavimus, extra dubium collocatum putamus.

§. XV.

Vnum eſt, quod addendum hic videtur. Ex nummis praeſertim didicimus veſtitum Teleſphori, de quo tamen non ſatis convenit. Illud ſatis ex imaginibus nummorum & gemmarum intelligitur, fuiſſe penulae genus, anguſtum, brachia & manus continens, quae tamen poſſent per ſciſſuras quasdam ab utroque latere exſeri, cui continuus certe in quibusdam, cervicem & caput auresque adeo, & genarum partem, tegens cucullus in acutum apicem exiens: illa porro penula antrorſum etiam conſuta eſt ad eum finem, ut totum, ſive puer eſt, ſive Deus, involvat ad genua usque & paullo inferius, niſi quod in quibusdam imaginibus a latere utroque cubitus aliquantulum exſertus eſt, & cum facie collum etiam, & pectoris pars patet. Vtrum vero ille bardocucullus vocandus ſit, an chlaena? in utramque partem diſputari poteſt. Vid. Gutberleth. de myſter. Cabir. c. 9 & 10: cujus diligentia compendi facere

*) Etiam hunc eſſe in Muſeo Wirtenbergico, frater me meus docuit.

cere aliquid mei laboris in conquirenda de Teleſphoro materie poteram, ſi prius in illum incidiſſem. Sed non poenitet ita cecidiſſe, cum qui unum aliquid requirit in ipſis ſtatim venis antiquis, ille obiter pluſcula quae non quaeſierat, ſoleat invenire. Idem fere de Phil. Buonarroti libro praeclaro dictum volo, *Oſſervazioni iſtoriche ſopra alcuni Medaglioni antichi*. Ro. 1698. 4. ad Tab. VI. nr. 2 p. 83 ſq. De cucullo Chriſtianorum infantium, monachorumque ac Teleſphori, quaedam etiam monet Tollius ad formulam receptionis Manichaeorum in Inſignib. itin. Italici, quibus continentur antiquitates ſacrae p. 177. Simpliciſſimum quidem & commodiſſimum idem genus veſtitus video, quod uno injectu totum corpus muniat, quo contineri brachia ad frigus, & exſeri ad opus faciendum poſſint, priſcae & primae adeo ſimplicitatis veſtimentum, quo infantum & puerorum, & aegrotantium imbecillitati facillime queat ſubveniri, quod placuerit eam ob cauſam etiam anachoretis & monachis. Credibile mihi videtur, tali veſtitu uſos in ipſis initiationibus & myſteriis Samothraciis. Certe Scholiaſtes Apollonii Argon. 1, 917 κρηδέμνου & ταινίας & πορφυρίδος mentionem facit, unde cerimonias quasdam ad veſtitum relatas intelligimus, quemadmodum in Iſiacis myſteriis *duodecim ſacratum ſtolis ſe proceſſiſſe* Apulejus memorat lib. 11 p. 256, 25 Pric. Eſt illa veſtibus peculiaribus induendi cerimonia adeo recepta, in omni genere initiationum & inaugurationum, a Moſaicis inde temporibus inter Chriſtianos & non Chriſtianos omnes, ut ad communes hominum notiones referenda videatur. In Teleſphoro cucullata penula eo magis placuit, quod perfecte reſtituta ſanitas quaſi de novo generatos, & velut recoctos a Medea quadam, praeſtat: quorſum etiam ſerpens Aeſculapii & Hygeae pertinet, quod animal depoſita ſenecta (ſic ipſa quoque pellis exuta vocatur) videtur juveneſcere.

§. XVI.

Sic denique ad explicationem qualemcunque Hymni vltimi in marmore Caſſellano licet aggredi. Ponamus age, reliquias, & primum eas, in quibus non niſi quaedam disjecti membra Teleſphori licet agnoſcere. De primis XI verſibus haec modo ſuperſunt.

1 NεωΘΑΛ - - 2 PεCΑ - - 3 ΛΥ - - 4 Μ . . .
5 ΝΑΤΟΝΛΛ - - - 6 CΑΓεΝΗΜΦΟΙ - - Ι - - Α - - ΙC - Ι
7 ΒΑΡΥΑΛΓεΑΝΟΥCΟΝ - - 8 ΓεΓΗΘΕΝΑΡεΙ - - Κω - -
9 ΤεΛεCΦΟΡ - - - ΟΝΠεΡΙΚΗΙε - - Η - Κ - - ΑΚΙC
10 ΜΝΑΘεΟΥΚΑΜΑΤΟΥΒΡΟΤΟΝ - - ΥΔ . .
11 ΟΝΑΥΤΟCΑΓωΝΜεΤΑCεΟΥΒΑΡΥΑΛ - -

Deinde ſequuntur quae expediri, bonam certe partem, videntur poſſe, quaeque cum ſpeciminis cauſa, tum ut judicare, qui tanti putant, commodius de conjecturis meis posſint, quam accurate potuit fieri etiam tabulae aeneae inſcribenda curavi. Tab. VI

12 ΙΔΗΧΑΙΡεΜΟΙωΙωΜεΝΟCωΠΟΛΥ - - -
13 ΛεCΦΟΡεΠΑΙΖΙεεΥΓεΓΗΘΟΤ - - - ΦΑΙ
14 ΔΡΑΠΡΟCωΠΑΓεΛωΤΑ - - εΙC ΙC - - -
15 - - - CεΜΑΚΑΡΦΑεCΙΝΒΡΟΤεΤωΔΟΡεΑωΝ
16 ΝΟCΙΔΡ - - ΑΤεΛεCΦΟΡε ΚΛεΙΝεΔ - - - - ΚΑΙCCCΠ
17 ΔΑΥΡΙΟΙΜεΝΑΛεΞΙΧΟΡΟΙCΙΝΑΟΙ - - - ΑΙCΓΗΘΟCΥΝΟ
18 ΜεΛΠΟΥCΙΝΑΝΑΞΛΚεεΙΝΚ - ΜεΟΝ - - - CΟΥΔεΤΑ - ΟCΘ
19 ΤΟΙCΙΦεΡεΙCΤΥΓεΡωΝΟΔΥΝΑωΝΚεΚΡΟΠΙΔΑ - - - - ΥCΙΝΤεΛε
20 ΦΟΡΟΝεΞΟΤεΙ - - ΗΝΝΟΥCΟΝΑΠωCΑΜεΝΟCΠΥΡΟΦΟΡΟΝεΙ
21 ΤεΛΟCΑΥΤ - ΙC - Υ - ΤΟΚ - ΙΝΤΑΧεωC - - - - ΔεΑΔΑΙΜΟ - εΘΙ
22 ΚΑCΟΥΜΑ - - - - - - ΙΝCεΤεΛεCΦΟΡεΑΔΟΜεΝΟΙΟΝΑΛΛΟΤ
23 ΝΑΙε - - - - - - - - ΛΙCεΚΟΜΟΝΘεΡΑΠεΙΛΙCΖωΟΦΟΡΟΝCεΘ - -
24 ΙωΜΑΚΑΡΑΥΤΟCΟΒΑΚΧΟC

Quae

Quae noſtro more ita ordinari debent, & ſic videntur poſſe reſtitui:

12) Ἤδη χαῖρέ μοι ὦ ἰώμενος, ὦ πολυχαρμὲ
Κλεινὲ 13) τελεσφόρε, παίζιε, εὖ γεγηθότι θυμῷ
14) Φαιδρὰ πρόσωπα, γέλωτά τε σοῖσι διδοὺς μερόπεσσιν·
15) Ὑμνοῦμέν σε, μάκαρ, φαεσίμβροτε δῶτορ ἐάων
Χαῖρε 16) νοσιδράμα τελεσφόρε, κλεινὲ, δαῖμον,
Καί σ' 17) ἐπιδαύριοι μὲν ἀλεξιχόροισιν Ἀθήναις
Γηθόσυνοι 18) μέλπουσιν, ἄναξ, ἀκέειν καμέοντας.
Σοῦ δέ τ' ἄκος 19) θνητοῖσι φέρει στυγερῶν ὀδυνάων
Κεκροπίδαισι λύσιν 20) τελέσφορον, ἐξ ὅτε τύνη
Νοῦσον ἀπωσάμενος πυροφόρον ἐς 21) τέλος, αὐτοῖς
Εὐτοκίην ταχέως δοὺς, οὐδὲ ἀδάιμον' 22) ἔθηκας,
Θυμάρες αἰνοῦσιν τελεσφόρε ᾀδόμενοι, ὃν
Ἄλλοθι 23) ναιετάοντα σεμναῖς ἔκομον θεραπείαις
Ζωοφόρόν σε θεὸν. 24) ἰὼ μάραι, αὐτὸς ὁ Βάκχος

Literis minoribus expreſſa ſupplementa conjecturalia: ceteras mutationes ipſa comparatio ſatis ab his, quae ſunt in marmore diſtinguit: rationes earum habebunt annotationes:

Latine ita converti:

Iam ſalve mihi, o ſanans, o multum gaudii ferens
Clare Teleſphore, juvenans, bene laeto animo
Hilares vultus, riſumque tuis dans hominibus.
Celebramus te, beate, lucem ferens mortalibus, largitor bonorum:
Salve morborum depulſor Teleſphore, inclute, prudens:
Et Epidaurii te Athenis choros auxiliatores agentibus

 Laeti

Laeti canunt, Rex, mederi aegrotantibus:
Tua autem curatio mortalibus adfert triſtium dolorum
Cecropidis liberationem perfectam, ex quo tu
Morbo depulſo ignifero, ad finem (perfecte) *ipſis*
Pariendi felicitatem celeriter tribuens, nec eam infelicem poſuiſti. (dediſti)
Lubenter laudant te Teleſphore, quem
Alibi habitantem piis colere ſolent miniſteriis,
Vitae datorem te Deum! Io beate! ipſe (qui es) *Bacchus.*

Ad Hymnum Teleſphori.

1 Si haec prima vox Hymni, ut apparet, eſt enim ſpatium dimidii & unius verſus intermiſſum conſilio, ut ante Hygeae Hymnum: dubium eſt, fueritne primus verſus Hexameter: potuit tamen *νεω* per ſynizeſin pronunciari monoſyllabôs. Suſpicor autem *νεωθαλὴς* ſ. *νεοθαλὴς* eſſe epitheton Teleſphori, qui recentem florem & velut recidivum valitudinis tribuat.

Hinc ne aditus quidem ad conjecturam mihi patet.

7 *Βαρυαλγέα νȣ͂σον* exitum jam Hexametri agnoſcimus, & epitheton morbi, & adeo rem Teleſphoro convenientem.

8 *Γέγηθεν* & cognata ſedem etiam habent in his Hymnis, ut in Aeſc. 4 &c. & frequentia ſunt in Orphicis.

9 Teleſphori nomen hic etiam ſupereſt. An *περικήϊε* hic fuit, formatum ex *κίω, κείω, κήϊω*; Literae AK forte ſunt pars verbi *ἀκεῖν, ἄκος* vel ſimilis, quae medicorum operi propria ſunt.

10. 11 Etiam hic numeros hexametro aptos video: reſtituere carmen ipſum difficile, quia nimis facile aliquid ſubſtituere.

12 Cum prima hujus verſus litera I videri queat, ultimae autem literae verſus proximi perierint ſuſpiceris hic Patronymicum, & odoreris aliquid de parentibus Teleſphori: ſed metrum laboraret: at admittunt etiam veſtigia, marmoris primam vocem Ἤδη, ut fiat Ἤδη χαῖρέ μοι, ὦ ἰώμενος, ὦ πολυ- duas ſyllabas ultimas explere facile; ſed ob id ipſum difficile eſt divinare, quid proprie fuerit.

13 Potuit initium verſus eſſe, Καλὲ vel Κλεινὲ τελεσφόρε. Forte Teleſphorus παίζιος vocatur, quod redire ad aetatem primam & ludicram, quae ad ludum & delicias provocat, videntur convaleſcentes. Ceterum etiam Ἀσκληπιȣ̃ παιδὸς Aeſculapii pueri ἱερὸν in Arcadia ad Ladonem fl. memorat Pauſa. 8, 25, et ibidem c. 33 extr. aliud Ἀσκληπιȣ̃ παιδὸς ἱερόν. τȣ́τȣ μὲν δὴ τὸ ἄγαλμα ὀρθὸν πεποίηται πηχυαῖον μάλιστα *ſignum rectum* ſ. ſtans *ſummum cubitale.* Non huc retulerim ego, quod εὔπαιδα Aeſculapium vocat Ariſtoph. Pluto 639 *pulchram prolem*, ut volunt quidam: potius enim eſt, ut *felicem liberis* ibi intelligamus. Ad *Aeſculapium puerum* accommodat O. Falconerius veterem inſcriptionem, qua Nicomedes Medicus donarium dedicavit Aeſculapio, Inſcriptt. Athlett. p. 127 ſqq. Eſt haec inſcriptio etiam edita a Sponio Miſc. eruditae antiqu. ſ. 4 p. 132, a Fabricio Bibl. Gr. vol. 13 p. 349, a Schwarzio de Aeſculapio & Hygea &c. ſed non ſatis feliciter expoſita, ne ab auctore quidem antiquo inſcriptionis in pagina averſa marmoris poſitae. Nempe *Seioboëthum* nobis finxere nobilem ſtatuarium, qui, puto, nusquam unquam fuit, & alias non ſatis diſerte epigramma totum interpretantur, quod hic repetiiſſe haud ingratum forte ſtudioſis fuerit: cum praeſertim neque Cuperus obſervarit mendum Harpocr. p. 79. Titulus eſt,

τῷ σωτῆρι Ἀσκληπιῷ σῶστρα καὶ χαριστήρια Νικομήδης ὁ ἰατρός.

Epigramma ipſum ita habet:

Ταὶν παιδὸς καλλίσταν εἰκὼ τάνδε Θεοῖο
Παιᾶνος, κούρου ματρὸς ἀπ᾽ ἀρτιτόκου,
Δαιδάλλων μερόπεσσιν ἐμήσαο σεῖο, Βοηθὲ,
Εὐπαλάμου σοφίης μνῆμα καὶ ἐσσομένοις.
Θῆκε δ᾽ ὁμοῦ νούσων τε κακῶν ζωάγρια Νικο-
μήδης, καὶ χειρῶν δεῖγμα παλαιγενέων.

Puer, qui idem *Deus Paean* dicitur, cujus Aeſculapio ſignum dedicat Nicomedes, non eſt, puto, ipſe puer Aeſculapius, ſed Apollo puer, *infans a matre modo genitus* i. e. qualis erat, cum illum modo enixa eſſet Latona. Ἀπαρτίτοκος nihili nomen eſt: ἀρτίτοκος qui modo natus eſt, ut ἀρτίτοκος Luna nova apud Suidam V. τετρακτύς· ut ἀρτιγένεθλος Aeſculapius Orph. Argon. 384. In altero diſticho alloquitur Nicomedes artificem ſigni ſ. ſtatuarium, non ſane *Seioboethum* quod ignorabile nomen, & nullius formae, ſed *Boëthum* Carthaginienſem, nobilem ſtatuarium & caelatorem, cujus *puer eximie anſerem ſtrangulans* laudatur Plin. 33, 8 ſect. 19, 23. & παιδίον γυμνὸν *puſio nudus* ad pedes Veneris ſedens apud Pauſa. Eliac. pri. ſ. 5, 17. Itaque σεῖο ſeparandum eſt, poſitum pro σοῦ ut ſolet a Poëtis, hac ſententia, *Hanc — imaginem pueri — arte adhibita, hominibus elaboraſti, tuae, Boethe, ſapientiae, quae manu bene utitur, monimentum etiam poſteris. Poſuit autem Nicomedes ſimul munus pro depulſis morbis, vitae pretium, & ſpecimen manuum antiquarum.*

Quod autem *Aeſculapium puerum* vocari ajunt Petavius ad Syneſium p. 31 & ex illo Cuperus Harpocr. p. 78 a Calliſtrato, nihil eſt. Quod enim ὦ παῖ dicit c. 10 extr. p. 903, illud non ad Aeſculapium profecto pertinet, ſed ſic ille alloquitur lectorem ſuum, quaſi praeſentem adoleſcentulum doceret.

Te-

Teleſphorum ergo παίζιον intelligo, puerili ſpecie Deum, qui praeſtat φαιδρὰ πρόσωπα, γέλωτα κ. τ. λ. Certe vix a commodiori ſyllaba poteſt verſus 13 & prima vox expleri. Nempe Syllabam φαι primo non deprehendebam in marmore: poſt, ut fit in hoc genere, aperta ſemel quaſi via cognoſcendi, planiſſime video, ſic ibi eſſe. ἐν γεγηθότι θυμῷ eſt formula in hoc genere frequens. Syllabam γε produci in tali carmine, nec novum nec mirum eſt.

15 Etiam hic facile conſtituere verſum licet, ſi legamus Ὑμνοῦμέν σε, μάκαρ, φαεσίμβροτε, δῶτορ ἐάων. Reliqua ſyllaba μεν ſine dubio poſcit verbum primae perſonae, numeri autem pluralis: ὑμνοῦμεν fuerit, an αἰνοῦμεν, μέλπωμεν, vel ſimile, confici neque poteſt, neque multum refert. Μάκαρ appellationem Diis communem, non eſt quod illuſtremus. φαεσίμβροτος, qui lucem fert mortalibus, idem quod φαεσφόρος vel φωσφόρος, Solis epitheton eſt, Argonauticis Orphicis v. 54 & Aurorae v. 1103. iterum Solis in H. Apollinis p. 131, 9 & carm. de lapidd. hypoth. v. 39 & 74. Sic & Heliodorus poëta medicus, ἐν τοῖς πρὸς Νικόμαχον ἀπολυτικοῖς apud Gale. de antidotis lib. 2 p. 445, 42 Baſil. jurat, οὐ μὰ τὸν ὑψοῦ Ἥλιον σπείροντα θεοῖς φαεσίμβροτον αἴγλην ſic enim leg. pro ἄλγην. Nempe ſic etiam φαεσφόρος Luna in Hymno Orphico p. 104, 1 & Proſerpina p. 126, 9: & Pan adeo (quatenus pater, augens & in lucem proferens omnia) p. 108, 11. Sed etiam ad Metaphoricam lucem, ſalutem, & integritatem mentis & corporis refertur, ut in Carm. Orph. de Lapidib. praef. v. 77 ubi ἀρωγὴν θεσπεσίην φαεσίμβροτον celebrat *auxilium divinum lucem ferens mortalibus*: & in Deum Medicum convenit, ut ipſe Aeſculapius apud Ariſtoph. Plut. v. 639 μέγα φέγγος (ſic legit ex libris Hemſterh. pro φάνος) dicitur: ut Hippocrates Anthol. 1, 39, 1 Ἱπποκράτης φάος ἦν μερόπων. Quam ſplendide de Pergamo & Aeſculapio Ariſtid. de Concord. urb, T. 1 p. 520 med. Ἑστία γὰρ Ἀσκληπιοῦ τῆς Ἀσίας ἐνταῦθα ἱδρύνθη, κ᾽ ἀνταῦθα δὴ φρυκτοὶ φίλιοι πᾶσιν ἀνθρώποις αἴρονται παρὰ τοῦ θεοῦ, καλοῦν-

λοῦντος τὲ ὡς αὐτὸν, καὶ μάλα ἀληθινὸν φῶς ἀνίσχοντος. Pergamenus Aeſculapius ex illa urbe, tanquam e Pharo, lucem & ſalutem oſtendit mortalibus. Huc pertinet, quod mox addit de ſua Pergamo, *ὡς ἄϱα οὗτος λιμένων ἁπάντων ὀχυϱώτατος καὶ βεβαιότατος καὶ πλείστους δεχόμενος, καὶ γαλήνη πλεῖστον πϱοέχων, ἐν ᾧ πᾶσιν ἐξ Ἀσκληπιοῦ τὰ ἐπίνεια τῆς σωτηϱίας ἤϱτηται.*

Δῶτοϱ ἐάων ſine ulla dubitatione legendum pro vitioſa marmoris ſcriptura *τῶδοϱ.* Eſt illud Mercurii epitheton Homericum Οδ. Θ, 335 it. Hymn. 17, 12 & 28, 8. Vid. Barneſ. ad Οδ. Ω, 10. Sic *ὀλβιοδώτας* vocant Deos &c.

16 Caput hujus verſus conſtitui poteſt *χαῖϱε*, ex uſu perpetuo hymnorum: *νοσιδϱαμα* totidem literis legitur praeter *α* ſyllabae penultimae, & dimidiam *μ* quae extrita eſt. Ex *δϱάω* ortum, facile credas, qua parte fugiendi fugandique adeo notionem habet: ſed forma inſolens, cum hic non verbale nomen ex prima praeteriti paſſivi (quod genus actionem vel opus ſignificare ſolet,) ſed tertiae perſonae poſtulari videatur, quale eſſet *νοσιδϱάστα.* Exſpectamus enim appellationem Teleſphori, qua *fugare morbos* dicatur: cui melius conveniret terminatio in *της* vel *τα* ſed nempe *νοσιδϱάμα* eſt fuga & expulſio morbi, i. e. expulſor: ut *ἀκϱόαμα* auditio pro eo, qui ſe audiendum praebet, ponitur.

Prima in *τελεσφόϱε* hic pariter & mox v. 9, produci tanto facilius potuit, quod liquidae in pronunciando geminari ſolent.

De ultima voce verſus hujus ſolum Δ ſuperſtes prodit forte nomen *δαῆμον* pro *δαῖμον* poſitum, cum *δαίμονα*, quaſi *δαήμονα* quendam velint Grammatici.

17 Penultimam in *Ἐπιδαύϱιοι* producere tanto facilius poëta potuit, quod in penultima dipthongum habet *ἐπιδαυϱεία χώ-*

ϱα

ϱα apud Scylacem p. 20. Et facile fuerit talia colligere ex Orphicis. Ceterum puto hoc hymno celebrari peculiare beneficium, quod Teleſphoro acceptum referebant Athenienſes, qui, ut quondam ipſum Aeſculapium ex Epidauro Romani arceſſiverant, ita ipſi ex eadem urbe excitos ſacerdotes quosdam ſ. Salios ad ſe vocarunt, ut luſtrarent ſuis choris urbem ipſorum peſtilentia laborantem. Admittunt quidem certe hanc ſententiam verſus, quos prae manu habemus, & aliam, niſi fallor, non admittunt. Nec mirum hoc in urbe jam olim κατειδώλῳ (Act. Apoſt. 17, 16) & quae in Aeſculapii honorem jam diem unum ſuorum Eleuſiniorum Επιδώυϱια dixerat, quo initiatus illis fuerat Aeſculapius. Αθηναῖοι τῆς τελετῆς λέγοντες Ἀσκληπιῷ μεταδȣ͂ναι, τὴν ἡμέϱαν ταύτην Ἐπιδαύϱια ὀνομάζȣσι, καὶ θεὸν ἀπ' ἐκείνȣ φασὶν Ἀσκληπιόν σφισι νομιϲθῆναι, Pauſa. Corinth. ſ. 2, 26 fin. Mentio horum Epidauriorum etiam Philoſtr. V. Apollo. 4, 18. Ceterum M. Aurelii imperium peſtilentia infamavit, orbem pene totum terrarum peragrata, & Commodi ejus filii. De hoc Dio 72 p. 824, A: de illo Victor in Epitome. Conf. quae §. 9 de Inſcriptione Veronenſi dicta ſunt.

Ἀλεξίχοϱος epitheton urbis vel civium adeo, qui choris ſacris agendis auxilium ſ. remedium parant calamitati publicae. Nondum alias obſervatum, ſed ſimile multis poëtarum ἐνθȣσιαζόντων aliis.

18 Ἄναξ communem Deorum, Heroumque appellationem eſſe, notum eſt. Καμεόντας pro καμόντας ipſum quoque nihil difficultatis, h. e. inſolitum nihil habet.

19 σȣ͂ δὲ τάχος habet marmor: ſed proclivi errore poſitum putabam pro τ' ἄκος - Θνητοῖσι pene integrum habet marmor, praeter literam H. Videtur hic cum emphaſi poſitum de his,

qui jam in mortis poteſtate eſſe putarentur, non mortales modo, ſed morientes.

20 De prima in τελεσφόρος producta, dictum ad v. 16. Sic mox πυρόφορον ſecunda longa.

τύνη non auſim confirmare fuiſſe in marmore, ſed neque illud reſpuit marmor, neque commodius quidam reperio.

πυροφόρος alias tritici, πυρȣ̃, feracem ſignificat, & v. g. Libyae epitheton eſt Pind. Iſthm. 4, 91: & Cereris. Vid. Barneſ. ad Sophoclis Suppl. 260. Add. Orph. Hymno Miſes p. 140, 8. Sed πυρφόρος, ex πῦρ, fulminis adjunctum Pindaro Nem. 10, 132. Hoc loco metaphorice ad igneam vim peſtilentiae refertur, quo modo Sophocles Oed. Tyr. 27 ἐν δ' ὁ πυρφόρος θεὸς σκήψας ἐλαύνει λοιμὸς ἔχθιστος πόλιν *Irruens ignifera Dea inimiciſſima peſtilentia, urbem agitat.* τὸν γὰρ πυρετὸν πῦρ καλȣ̃σι, bene Scholiaſtes. Secunda in πυρόφορος producitur ea lege, de qua modo dictum eſt ad v. 16. Alias poterat poëta facile ponere πυροφθόρον, morbum, qui igne illo, ſive ardore, corrumpit corpus.

21 ἐς τέλος alludere videtur ad etymon Teleſphori.

Ἐυτοκία pariendi felicitas, ſignum ſalubritatis reſtitutae, ſine qua nec Veneris nec Lucinae bene ſuccedunt opera. Forte exhauſtae urbi de ſubole metus erat. Sed & reliqua in hoc verſu conjecturalia ſunt: ut illud ὁȣ̃ς, ut ἀδαίμων, nomen nusquam adhuc obſervatum, arbitror; ſive illud idem eſt, quod ἀτυχής, ut ἐυδαίμων eſt ἐυτυχής, ſive ȣ̃δ' ἀδάιμων ἐυτοκία eſt fecunditas quae non ſine numine Divûm contigit.

22 Θυμαρὲς Homericum epitheton rerum jucundarum, quae animo conveniunt, hic, puto, adverbiale. Quod producitur

citur penultima apud Homerum, hic corripitur, non novum nec ſingulare eſt, in tali praeſertim carmine. Ἀινῦσιν mihi placebat, quia non reperiebam melius. Idem de verſu proximo fateor.

23 Ἄλλοθι cum vellet aut deberet quadratarius, ἄλλοτι exiit. Teleſphorus non habitabat Athenis, non erat proprius & indigena illorum Deus, ſed ξένον δαιμόνιον, quod ex oraculo videntur coluiſſe. Sic ναίει, habitat, Ceres Eleuſine V. Orph. Hymn. p. 138, 6: Curetes ναιετάοντες Σαμοθράκην ſunt ibid. p. 134, 4. Sic habitabat Aeſculapius Pergami. Habitant Dii, ναίουσιν, vel ναιετάουσιν, ubi habent ναοὺς celebres & antiquos.

24 Ζωοφόρον cur dixerint Teleſphoron, facile eſt ad intelligendum, licet forte non exſtet auctoritas alia, ubi Medico vel deo vel homini tribuatur. Ἰὼ μάκαρ Orphica exclamatio. Sed cur αὐτὸς ὁ Βάκχος eſt Teleſphorus? Primo deos minores majorum appellationibus, Iovis in primis, ſaepe honorari, conſtat: ſi quis dubitet eum vel ſolos Orphicos Hymnos jubeam inſpicere, & in his vel ſolum in Pana p. 108, 11 ubi ille eſt & παιάν & ἀληθὴς Ζεὺς ὁ Κεράστης. Add. quae dicta ſunt ſupra ad H. Aeſculapii v. 1. Porro Bacchus, ſemper ille puer, imberbis certe, ut Teleſphorus, medicus idem audit paſſim. Apud Pauſan. Corinth. ſ. 2 c. 31 memoratur βωμὸς Διονυσίου κατά τι μάντευμα ἐπίκλησιν σαώτου, σαώτης autem *ſervator* eſt, nomen Medicinae cognatum, ut σωτήρ, quod velut proprium eſſe Aeſculapio, Hygeae, & Teleſphoro, novimus. Signum aliud, Διόνυσος Σαώτης, eſt c. 37 pr. Maxime vero huc pertinet locus ejusdem Pauſaniae Phoc. ſ. 10 c. 33 fin. ubi de Dionyſo ſ. Baccho Amphicleenſes ita, Μάντιν σφίσι τὸν θεὸν τοῦτον καὶ βοηθὸν νόσων σφίσι καθεστηκέναι. τὰ μὲν δὴ νοσήματα αὐτοῖς -- ἰᾶται δὶ ὀνειράτων. Sic Διονύσου Σωτῆρος honori nummum dedere Maronitae apud Beger. Theſ. Palat. p. 265. quem exhibet, & luculenter hanc Bacchi appellationem probat, Iul. Car. Schlae-

geri V. I. erudita ſane de DIS hominibusque ſervatoribus diſſertatio p. 31 ſq. Quid denique ſi alluditur ad Orphicum carmen, quod ex Proclo poſuit H. Stephanus Poëſ. Philoſ. p. 107 Κραῖνε μὲν οὖν Ζεὺς πάντα πατὴρ, Βάκχος δ᾽ ἐπέκραινε, *Finem Iovis operibus imponit Bacchus*: ſic Aeſculapii, Iovis in ſuo genere, operibus coronidem imponit, eaque ipſa re nominis ſui menſuram implet, Teleſphorus. Denique meminerimus cognationis Teleſphori cum Cabiris Samothracum, de qua §. 7. Sunt autem, teſte V. Schol. ad Apollo. 1, 917, qui modo duos ponerent Cabiros, Iovem & Bacchum, ſeniorem illum, alterum juniorem. Si ergo Aeſculapius Iupiter, quid mirum Bacchum eſſe Teleſphorum?

NO-